

UN CLIMAT INVESTIȚIONAL PENTRU ADERAREA LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Raport elaborat
de Consiliul Investitorilor Străini

Mai 2002
București, România

Notă importantă privind dreptul de autor

Copyright © Consiliul Investitorilor Străini, Șoseaua Kiseleff nr. 11-13, 71269 București, România. Toate drepturile rezervate.

Permisivitatea de a folosi, copia și distribui conținutul prezentului document în orice fel și fără plata taxelor sau redevențelor și fără o solicitare formală, este acordată prin prezenta, cu condiția ca astfel de copii să nu se efectueze sau distribuie în scopul obținerii de profit și ca dreptul de autor al Consiliului Investitorilor Străini să fie recunoscut și să se menționeze sursa.

Consiliul Investitorilor Străini nu garantează, nu asigură și nu oferă nici o garanție cu privire la actualitatea, exactitatea, temeinicia sau orice alt aspect legat de acest document. Consiliul Investitorilor Străini nu va fi ținut răspunzător sub nici o formă de daunele directe, indirecte, speciale, incidentale, consecvente sau de orice alte daune care pot rezulta din sau în legătură cu folosirea prezentului document, oricare ar fi clauza de răspundere, chiar dacă am fi fost avertizați asupra posibilității existenței unei astfel de daune.

CUPRINS

1. Introducere	7
2. România – privire de ansamblu	12
3. Sumar executiv	16
4. Sistemul juridic	24
5. Contabilitate	29
6. Impozitare	31
7. Administrația publică și birocrăția	39
8. Servicii bancare și financiare	46
9. Aderarea la Uniunea Europeană	52
10. Guvernanța corporatistă	55
11. Post-privatizarea	59

Aprecieri pentru contribuție

Acest Raport a fost elaborat de Consiliul Investitorilor Străini (FIC). Consiliul reprezintă aproape 90 de investitori străini în România, ale căror angajamente conjugate față de țară depășesc 4 miliarde EUR.

Conducerea Consiliului Investitorilor Străini dorește să mulțumească membrilor și angajaților FIC pentru munca depusă la elaborarea prezentei ediții a Cărții Albe.

De asemenea, recunoaște contribuția membrilor FIC care, în asociație cu European Round Table of Industrialists (ERT), au contribuit prin experiența acumulată în urma activității Enlargement Working Group al ERT și în urma proiectelor similare asumate de membrii ERT în alte țări candidate.

Opiniile exprimate în Cartea Albă nu sunt neapărat cele ale fiecărui membru al FIC sau al oricărei alte organizații.

Pentru detalii privind activitatea FIC vă rugăm să contactați:

Consiliul Investitorilor Străini
Șoseaua Pavel D. Kiseleff nr. 11-13
Sector 1, 71269, București
România
<http://www.fic.ro>

Tel: +40 1 222 1931
Fax: +40 1 222 1932
e-mail: office@fic.ro

MEMBRII CONSILIULUI INVESTITORILOR STRĂINI

ABN AMRO Bank
Advent Int'l
AGA Gas
AIG
AirLiquide-Ductil
Alpha Bank Romania
Andersen
Athénée Palace Hilton
Brau Union
BRD Groupe Societe Generale
Brewery United Ltd.
British American Tobacco
Cargill
Carpatcement Heijdelberg
Citibank
Coca Cola Services
Coca Cola Bottling
Coty Cosmetics
Daewoo Corporation
Danone
Danube Fund - SEM
Delta Romania
DemirRomlease
DHL International
E.B.R.D.
Elite Romania
Ernst & Young
Euromedia.
GED Capital Development
GlaxoSmith
Global Finance Intl.
Haarman, Hemmelrath & Partner
Hall, Dickler
Henkel
Holcim
Honeywell Garrett
HVB Bank
ICME ECAB
ING Bank
Interbrew
JT International
Kingston & Petersen
KPMG
Koyo
Kraft Foods
Kvaerner IMGB
Lafarge Romacim
Leo Burnett & Target
Logimax
Lowe Lintas GSK
Marriott Grand Hotel
Marsh
Master Foods
Mobifon
Mobilrom
Nederlanden ING
Nestle
OFC/DMB&B
Oresa Venture
Papastratos
Philip Morris
Philips
Pricewaterhouse Coopers
Procter & Gamble
R.A.E.F.
Radici - FibreNylon
Reckitt Benckiser
Renault
Ringier
Roland Berger Strategy Consultants
RomPak
S.A.B. International
Saatchi & Saatchi
Sara Lee Rosko Textil
Samsung - Otelinox
Search Corporation
Shell
Sofitel
Suez Ondeo Services
Tebodin
Tetra Pak
ThyssenKrupp
Timken
Tuborg
UGBI
Unilever
Zaharul Pfeifer&Langen
Wrigley

Listă de abrevieri

APAPS	Autoritatea pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului
ARB	Asociația Română Bancară
ARIS	Agenția Română pentru Investiții Străine
BCR	Banca Comercială Română
BNR	Banca Națională a României
CEFTA	Acordul Central European de Comerț Liber
CNVM	Comisia Națională a Valorilor Mobiliare
CSA	Comisia de Supraveghere a Asigurărilor
EUR	Moneda unică Euro
FMI	Fondul Monetar Internațional
FPS	Fondul Proprietății de Stat
GAAP	Principiile de Contabilitate General Acceptate
IAS	Standardele Internaționale de Contabilitate
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OG	Ordonanță a Guvernului
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
PSAL	Programul pentru Ajustarea Sectorului Privat
ROL	Leu românesc
SBA	Acord stand-by
SOE	Societăți de stat
USD	Dolar SUA

În mai 1997, Consiliul Investitorilor Străini (FIC) a publicat prima sa Carte Albă, care conținea un set de propuneri care aveau în vedere îmbunătățirea climatului investițional din România. O a doua ediție, care a luat în considerare progresele deja înregistrate și noua problemă care a apărut, a fost publicată în luna decembrie 1999. Aceasta este a treia ediție a raportului Cărții Albe.

În ciuda stabilității politice din România, disponibilității resurselor și accesului la piețele de export, nivelul investițiilor străine din România a rămas în urma multor țări din Europa centrală și de est.

Factorii care au contribuit la aceasta includ: o economie caracterizată de o inflație mare, creșterea redusă sau creșterea zero și ratingurile scăzute pentru credite externe; procesul de restructurare și privatizare a unei mari părți a sectorului de stat a fost lent; un cadru juridic și fiscal instabil; piețe de capital sub-dezvoltate și slab reglementate și o administrație publică ineficientă și uneori coruptă.

Prezenta ediție a Cărții Albe este scrisă pe fondul unor schimbări rapide, într-un climat care devine din ce în ce mai favorabil investițiilor. Produsul Intern Brut a fost în creștere începând cu mijlocul anului 2000, iar inflația, deși înregistrează încă rate mari, a continuat să scadă. Ratingurile internaționale pentru credite au continuat să crească, iar relațiile cu instituțiile financiare internaționale s-au îmbunătățit. Au avut loc privatizări semnificative. Sectorul bancar a continuat să se consolideze, reflectând participarea sporită a băncilor străine și un sistem de reglementare mai eficient.

Probabil că cel mai semnificativ factor a fost dezvoltarea relațiilor dintre România și Uniunea Europeană. Se așteaptă ca potențialii investitori să fie încurajați de perspectiva posibilei aderări a României la Uniunea Europeană, chiar dacă data aderării este încă incertă. Implementarea progresivă a *acquis*-ului comunitar în legislația română va oferi un cadru mai familiar, în timp ce sprijinul financiar din ce în ce mai mare acordat de UE va avea un impact pozitiv asupra economiei și infrastructurii acesteia.

În cei cinci ani de la prima ediție a Cărții Albe s-au înregistrat progrese într-un număr de domenii comentate în acea ediție, incluzând privatizarea, impozitarea și folosirea standardelor internaționale de contabilitate.

Evoluția pozitivă recentă a inclus:

- decizia Guvernului prin care se mandatau consultări prealabile privind reglementările care afectează climatul de afaceri;
- o legislație având ca scop accelerarea privatizării și reducerea, prin aceasta, a poverii datorate pierderilor întreprinderilor de stat ineficiente;
- ordonanța Guvernului privind monitorizarea contractelor de privatizare ce abordează probleme care îi afectează pe investitorii care au achiziționat foste societăți de stat;
- anunțarea intenției de a înființa o agenție pentru promovarea investițiilor străine.

În plus, au fost propuse măsuri pentru reducerea barierelor administrative în afaceri, acoperind domenii cum ar fi simplificarea procesului de înregistrare a societăților și obținerea de avize, reducerea dificultăților create de numărul mare de verificări oficiale și inspecții necesare și realizarea unei mai mari transparențe în funcționarea instituțiilor publice. Aceste propuneri, care în prezent sunt avansate de către Ministerul Dezvoltării și Prognozei, au avut în vedere recomandările FIC. FIC crede că este important ca măsurile propuse să fie puse în aplicare cât mai repede.

Prezenta ediție a Cărții Albe include din nou recomandări pentru îmbunătățirea climatului investițional într-o serie de domenii. Următoarele subiecte au o importanță deosebită:

Impozitare

De mulți ani, climatul afacerilor din România a fost afectat în mod negativ de schimbările frecvente în legislația fiscală și a investițiilor, inclusiv anularea facilităților înainte de expirarea perioadei pentru care acestea au fost acordate în mod legal. FIC este îngrijorat de planurile actuale de a face schimbări semnificative în domenii care au o influență directă asupra investițiilor și exporturilor, incluzând eliminarea taxei de 6% pentru profiturile din export (care a fost introdusă în 2000) și schimbarea regimului fiscal aplicabil în zonele libere și zonele defavorizate. FIC recomandă insistent ca aceste planuri să fie reconsiderate.

FIC nu caută să obțină stimulente și „facilități” favorizante. El recomandă un mediu stabil de taxe scăzute, deductibilitate integrală a tuturor cheltuielilor și amortizarea rapidă a mijloacelor fixe. FIC crede că, atunci când este inevitabil ca facilitățile fiscale existente să fie anulate, aceasta să se facă eșalonat, cu o perioadă de tranziție rezonabilă, care să protejeze poziția acelor care și-au realizat investițiile atunci când stimulentele erau în vigoare.

Membrii FIC care au exporturi importante sunt afectați de întârzieri serioase în obținerea rambursării TVA la care sunt îndreptățiți. FIC recomandă în mod serios ca această situație inacceptabilă să fie corectată și statul să fie făcut răspunzător pentru plata dobânzilor pentru datoriile sale către sectorul privat.

Administrația publică

Activitatea administrației publice continuă să fie o grijă majoră a investitorilor. Aspectele negative includ un număr mare de aprobări și autorizații, incompetența administrativă, lipsa asumării răspunderii și corupția. FIC recomandă un efort serios de ridicare a standardelor, prin îmbunătățirea salariilor și a condițiilor de lucru pentru funcționarii publici, investiții pentru instruire și aplicarea unui cod etic strict.

De asemenea, FIC recomandă acțiuni pentru unificarea și standardizarea procedurilor vamale.

Guvernanța corporatistă

Acest raport comentează un număr de aspecte ale cadrului legal pentru guvernanța corporatistă. În legătură cu problema nerezolvată a drepturilor acționarilor minoritari, FIC este îngrijorat de faptul că propunerile prezente ar da acestora o influență disproporționată față de numărul de acțiuni deținute și care nu este în conformitate cu cele mai bune practici din alte țări, afectând astfel planurile de dezvoltare a afacerilor ale investitorilor strategici existenți și descurajând potențialii viitori investitori.

Funcționarea sistemului juridic

Investitorii nu au încredere că legile din sfera comercială vor fi aplicate în mod imparțial și că procesul judiciar va funcționa în mod efectiv și obiectiv. Există percepția că abuzurile din sectorul financiar sau din alte domenii pot rămâne nepedepsite. Sentințele cu privire la litigiile comerciale sunt considerate

inconsecvente, date cu întârziere și fără a fi susținute de o argumentație clară. FIC crede că întărirea cadrului legal pentru afaceri ar trebui să aibă prioritate și că acesta ar trebui să se concentreze asupra finanțării, instruirii, remunerării și integrității instituțiilor cheie, în special a parchetului, instanțelor și poliției.

Finanțarea investițiilor

Disponibilitatea unei game largi de opțiuni de finanțare poate juca un rol cheie în încurajarea investițiilor. FIC crede că dezvoltarea unei piețe de capital bine reglementate și a fondurilor private de pensii este necesară de urgență pentru a oferi noi surse de finanțare pentru investiții, prin capital propriu, împrumuturi și alte instrumente. Într-un domeniu înrudit, FIC recomandă ca APAPS să își lărgască definiția pentru investiții atunci când evaluează dacă societățile și-au îndeplinit obligațiile asumate în cadrul contractelor de privatizare; în prezent, numai investițiile prin injecții de capital sunt recunoscute, în timp ce practica internațională ar include de asemenea și finanțarea prin împrumuturi și alte instrumente.

Aderarea la Uniunea Europeană

FIC este încurajat de progresul pe care România l-a făcut în ultima vreme în direcția aderării la Uniunea Europeană. Cu toate acestea, pregătirea aderării s-a desfășurat într-un ritm mai lent decât al celorlalte țări candidate și obstacole importante trebuie încă să fie depășite. Incertitudinea cu privire la aderare poate descuraja potențialii investitori sau să-i îndrepte către țări care sunt mai aproape de aderare.

FIC recomandă accelerarea în continuare a procesului de aderare și acțiuni hotărâte în domeniile care, conform Comisiei Europene, trebuie încă abordate. Adoptarea măsurilor propuse în prezenta ediție a Cărții Albe ar trebui să aibă o contribuție pozitivă în acest sens.

Crearea unei economii de piață funcționale este criteriul cheie pentru a fi membru al Uniunii Europene. În acest scop, va fi esențial să se asigure un mediu de afaceri echitabil. Unii dintre membrii FIC sunt îngrijorați de concurența neloială făcută de întreprinderile de stat cu pierderi și de reeșalonarea datoriilor atât ale întreprinderilor de stat cât și ale unora dintre cele private.

În adoptarea *acquis*-ului comunitar, există o tendință de a depăși cerințele Directivelor relevante ale UE și de a fixa termene și obiective nerealiste.

Aceasta poate plasa România într-o poziție dezavantajoasă în competiția pentru atragerea investițiilor străine. Membrii FIC pot facilita implementarea efectivă a *acquis*-ului prin punerea la dispoziție a experienței lor în procese similare din alte țări.

Această ediție a Cărții Albe depășește tematica de mai sus și tratează numeroase alte probleme.

Membrii FIC doresc să lucreze cu autoritățile din domeniu pentru elaborarea acestor propuneri și transpunerea lor în fapte. În acest sens, FIC consideră ca fiind foarte important să se organizeze întâlniri periodice ale miniștrilor cu reprezentanții FIC, pentru un schimb de opinii privind climatul investițional și progresul realizat în introducerea modificărilor planificate.

România își consolidează în mod constant credibilitatea internațională. Acțiuni deja întreprinse și propuneri în curs de implementare sugerează că se acordă prioritate îmbunătățirii climatului investițional. S-a remarcat o mare disponibilitate pentru consultare și receptivitate la problemele ridicate de investitori. Credem că măsurile propuse în acest raport vor permite și alte îmbunătățiri și astfel vor contribui la integrarea la timp și cu succes în Uniunea Europeană.

2.1 Progrese economice recente

La sfârșitul lunii aprilie, Standard & Poor's au îmbunătățit ratingul valutar pe termen lung al României de la B simplu la B plus. Îmbunătățirea, care era așteptată, reflectă vulnerabilitatea redusă a României la presiuni externe, o evoluție constant pozitivă a exporturilor și o creștere economică mai susținută bazată pe sectorul privat. Ratingul pe termen lung pentru moneda națională a fost, de asemenea, îmbunătățit.

La sfârșitul lunii martie 2002, autoritățile au încheiat un acord cu FMI pentru o scrisoare suplimentară de intenție cu privire la încheierea primei și celei de a doua evaluări în cadrul acordului stand-by (SBA) pentru 383 milioane dolari SUA, care a fost aprobat de către conducerea FMI în luna octombrie 2001. Măsuri suplimentare au fost aprobate în domeniile unde obiectivele programului nu fuseseră încă în întregime realizate, incluzând: reducerea pierderilor în sectorul energetic, menținerea politicii salariale în societățile de stat în limitele plafonului prevăzut și accelerarea privatizării. Conducerea FMI se preconizează că va discuta aceste măsuri suplimentare în iunie 2002.

Evoluția macroeconomică recentă a fost favorabilă și în mare măsură conformă cu programul FMI. În 2001, PIB a fost mai mare decât s-a estimat, cu o creștere de 5,3% față de rata de creștere de 1,8% înregistrată în 2000, datorată în principal cererii de pe piața internă și unui nivel mai ridicat de investiții.

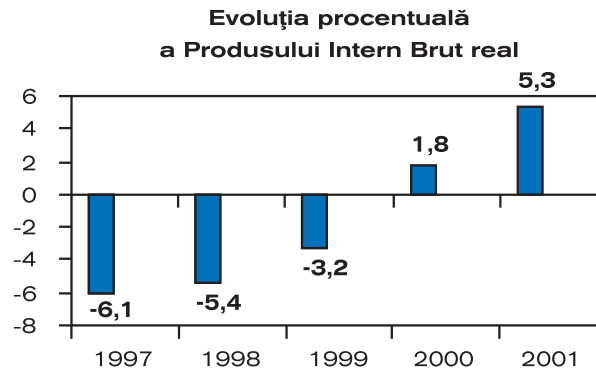

Figura 1

Mulți observatori prevăd o cifră mai mică pentru 2002, întrucât se previzionează o scădere a consumului intern, în timp ce activitatea economică din UE va începe să crească în a doua jumătate a anului. Ca rezultat, inflația a continuat să scadă, atingând 30,2% la sfârșitul lui 2001, în ciuda modificărilor frecvente ale prețurilor energiei care au avut loc anul trecut. În conformitate cu cifrele lunare înregistrate pentru începutul anului 2002, reducerea inflației la 22% la sfârșitul anului devine un obiectiv realizabil.

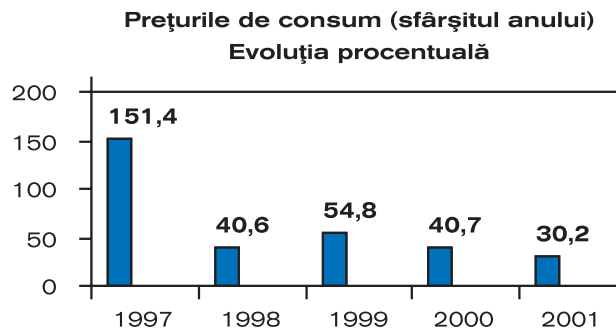

Figura 2

Politica fiscală a fost înăspriță în ultimul trimestru al anului 2001 și, ca rezultat, deficitul fiscal consolidat a fost menținut la 3,5% din PIB, mai mic decât obiectivul inițial al Guvernului. Eforturi continue pentru înăsprirea acestora vor fi necesare în cazul în care, în acest an, se dorește realizarea obiectivului de 3% pentru deficitul PIB stabilit de către Legea bugetului pe 2002. Pentru îmbunătățirea nivelului scăzut al veniturilor, Guvernul intenționează să mărească accizele și să adopte un regim simplificat, nediscriminatoriu privind TVA și taxa pe profit. În ceea ce privește exporturile, acestea au continuat să aibă o evoluție bună, în ciuda scăderii nivelului acestora în UE.

Cu toate acestea, în 2001, creșterea puternică a cererii interne a contribuit la accentuarea deficitului comercial în comparație cu anul precedent, creșterea importurilor devansând creșterea exporturilor. O îmbunătățire a balanței serviciilor și transferurile curente mai mari au ajutat la ținerea sub control a creșterii deficitului de cont curent. Intrările din investiții străine directe în 2001 au fost în jur de 1.150 milioane dolari SUA, teoretic neschimbate față de anul precedent

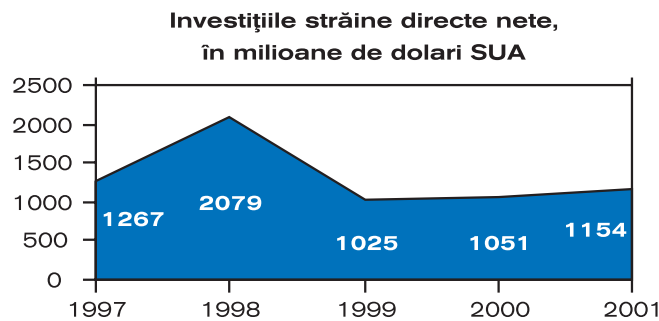

Figure 3

Central bank foreign exchange reserves increased to around USD 3.9 billion in December 2001, corresponding to more than three months of imports, and have remained stable ever since. The Ministry of Finance is planning to launch the first 10 year Eurobond in spring, following a successful Eurobond issue in June 2001, which contributed to raising some EUR 600 million.

2.2 Evoluția recentă a reformelor structurale

Negocierile pentru programul PSAL II cu Banca Mondială, în valoare de 300 milioane de dolari SUA, au fost încheiate în decembrie 2001. Principalul obiectiv al programului este susținerea reformelor structurale în domeniul privatizării întreprinderilor de stat, reformei sectorului bancar și privatizării, eficientizării mediului economic și îmbunătățirii asistenței sociale. Împrumutul așteaptă încă aprobarea Băncii Mondiale, care este preconizată pentru mijlocul anului 2002. Angajamentul dintre reprezentanții Băncii Mondiale și omologii lor români, Ministerul de Finanțe și Autoritatea pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului (APAPS), va include restructurarea și privatizarea celor 18 societăți de stat. Singura privatizare a unei întreprinderi mari proprietate de stat, încheiată în 2001, a fost aceea a societății Sidex, cea mai mare societate de producere a oțelului din România, care a fost vândută cu succes unei societăți anglo-indiene, ISPAT.

Legea, menită să accelereze privatizarea, a fost aprobată în aprilie anul acesta. Cele mai importante prevederi ale acesteia sunt:

- creanțele bugetare până în decembrie 2001 ale societăților care trebuie privatizate vor fi anulate total sau parțial;
- în termen de 90 de zile de la privatizare, unitățile furnizoare de utilități creditoare vor decide dacă anulează, reeșalonează sau convertesc datoriile întreprinderilor privatizate în acțiuni, pentru care investitorii vor primi drepturi de preemțiune;
- întreprinderile de stat (SOE) pot fi vândute pentru cel mai bun preț, indiferent de prețul stabilit inițial de către stat;
- Guvernul va avea dreptul să aprobe vânzări pentru un Euro, dar selectarea cumpărătorului se va face pe baza altor condiții, cum ar fi angajamentele referitoare la investiții sau locuri de muncă;
- un regim special de administrare va fi instituit în timpul perioadei de privatizare, timp în care nu li se va permite unităților furnizoare de utilități să întrerupă aprovizionarea societăților în curs de privatizare.

Acordul cu FMI asupra unui nou program economic pentru perioada 2001-2002 include, de asemenea, o serie de reforme structurale care să rezolve problema areraterelor în creștere între întreprinderi. Autoritățile s-au angajat să îmbunătățească încasările pentru utilități publice, să ajusteze prețul energiei și să adere la o politică strictă a prețurilor în sectorul de stat. În special, politicile de plăți cu privire la marii utilizatori industriali și societățile municipale furnizoare de căldură cu un procent slab de plată a utilităților ar trebui înăsprite în lunile următoare. La 1 ianuarie 2002, tarifele pentru energia electrică pentru consumatorii casnici și industriali au crescut în medie cu 3,6%. Prețul energiei termice și al combustibililor a crescut, de asemenea. În cadrul Scrisorii suplimentare de intenție către FMI, Guvernul se angajează să transfere centralele termice ale societății Termoelectrica în administrarea consiliilor locale.

În sectorul bancar, după privatizarea Băncii Agricole în aprilie 2001, care a fost vândută către Raiffeisen Bank, APAPS a deschis licitația pentru Banca Comercială Română, cea mai mare bancă proprietate de stat, în martie 2002. Strategia de privatizare a băncii a fost aprobată în octombrie 2001 și are în vedere vânzarea unui pachet de acțiuni de 51% către un investitor strategic. Guvernul a selectat Daiwa drept consilier pentru privatizare. Încheierea procesului de privatizare a BCR este un obiectiv structural cheie de îndeplinit în cadrul programului FMI.

3.1 Sistemul juridic

Hotărârea Guvernului nr. 396/2002 prevede că proiectele de legi care afectează mediul de afaceri trebuie prezentate de către autoritatea inițiatoare, asociațiilor de afaceri și organizațiilor non-guvernamentale, pentru a obține comentariile și propunerile acestora. Comentariile și propunerile părților interesate vor aduce o contribuție valoroasă și vor da posibilitatea legiuitorilor să îmbunătățească proiectele legislative propuse.

În luna decembrie 2000, Arhiva Electronică a Garanțiilor Reale Mobiliare a devenit operațională. Informațiile cheie din baza de date sunt publice și pot fi consultate într-un mod transparent prin intermediul Internetului.

Aspecte care necesită îmbunătățiri:

Pentru a atrage investițiile străine, România are nevoie de o bază legislativă solidă și verificată, precum și de un sistem judiciar credibil și transparent pentru aplicarea acestei legislații. FIC crede că baza legislației comerciale române are nevoie de îmbunătățiri în cel puțin următoarele trei privințe: (a) armonizarea legislației; (b) reforma judiciară și (c) menținerea unui mediu de afaceri echitabil pentru toți investitorii străini sau români.

Începând cu 1990, Parlamentul României a adoptat multe legi noi ce au adus îmbunătățiri bine venite legislației anterioare. Cu toate acestea, uneori modificările legislative gândite într-un mod necorespunzător au devenit un impediment atât pentru investițiile interne cât și pentru cele străine. În unele cazuri, România nu are nevoie de o nouă legislație. În schimb, are nevoie de o mai bună aplicare și de o interpretare pertinentă a legislației existente. Sursa preferată de inspirație pentru noua legislație română ar trebui să fie legile și directivele existente ale Uniunii Europene, care au fost îmbunătățite de numeroase legislaturi și comitete ale țărilor membre.

Instanțele din România suferă de o lipsă de judecători și personal calificat, fapt ce a contribuit la masiva acumulare de cazuri și la întâzieri inacceptabile în administrarea justiției. România trebuie să acorde o prioritate sporită reformei judiciare. Judecătorii trebuie să fie în continuare instruiți pentru a putea soluționa litigii comerciale din ce în ce mai complexe. Numărul de dosare alocate judecătorilor trebuie redus la un nivel la care aceștia să poată dedica timpul necesar pentru înțelegerea deplină a disputei și pentru aplicarea legii în mod corespunzător. Sistemul judiciar românesc ar trebui să

încerce să accentueze următoarele caracteristici: Independență, Integritate, Predictabilitate, Eficiență, Calitate și Asumarea răspunderii.

FIC consideră că trebuie să existe un mediu de afaceri echitabil pentru toți investitorii străini și români. Facilitățile pentru investiții acordate unor investitori selectați perturbă în mod invariabil piața. Cu toate acestea, fără a lua în considerare astfel de perturbări, FIC crede că odată ce o facilitate a fost acordată, aceasta nu ar trebui să fie retrasă în mod arbitrar.

3.2 Contabilitate

În ultima vreme, autoritățile române au făcut progrese semnificative în vederea implementării, atât în ceea ce privește Standardele Internaționale de Contabilitate (IAS) cât și Standardele Internaționale de Auditare (ISA).

Cele mai importante realizări au fost:

- introducerea unui nou cadru de raportare, bazat pe Directiva a Patra a Uniunii Europene și Standardele Internaționale de Contabilitate;
- crearea unui corp profesional de audit: Camera Auditorilor, care operează pe principiile trasate de Directiva a Opta a Uniunii Europene.

FIC salută aceste realizări și recomandă în continuare:

- implementarea integrală a tuturor Standardelor Internaționale de Contabilitate, inclusiv contabilitatea inflației (IAS 29);
- organizarea de instruiți practice în probleme de contabilitate;
- dezvoltarea și publicarea procedurilor de reconciliere detaliate care trebuie îndeplinite la calcularea impozitului pe profit bazată pe declarațiile financiare IAS (reconcilierea cifrelor din contabilitate cu cele referitoare la impozite) și o instruire corespunzătoare a inspectorilor fiscali în ceea ce privește verificarea acestor calcule.

3.3 Impozitare

De la publicarea în anul 1999 a Cărții Albe au avut loc mai multe schimbări pozitive. Au existat reduceri ale anumitor taxe și contribuții la fonduri și creșterea deductibilității cheltuielilor de protocol. S-au acordat facilități pentru investiții, cu toate că celelalte facilități existente au fost eliminate.

Recomandările FIC:

- Revizuirea regulamentelor privind repatrierea valutei. Exportatorii nu ar trebui să fie obligați la plata de amenzi pentru întârzieri în repatrierea valutei.
- Respectarea termenului de 30 de zile prevăzut de lege pentru rambursarea TVA, în vederea evitării problemelor legate de fluxul monetar și de devalorizarea sumelor rambursabile. În plus, statul ar trebui să plătească dobândă pentru TVA-ul nerambursat.
- Anularea prevederilor legale privind taxa de publicitate și contribuțiile la Fondul Cinematografic Național.
- Deductibilitatea totală a provizioanelor pentru creditele neperformante și a pierderilor rezultate din vânzarea bunurilor societății. Cheltuielile legate de conducere și administrare suportate de o organizație română permanentă ar trebui de asemenea să fie în totalitate deductibile în scopul determinării impozitului pe profit.
- Stoparea modificărilor frecvente și neașteptate ale accizelor: de exemplu, de la 1 ianuarie, accizele pe produse din tutun au crescut deja în trei etape. FIC propune o lungă perioadă de tranziție dacă sunt prevăzute alte majorări de accize.
- Stoparea caracterului imprevizibil și instabil al sistemului fiscal.
- Stoparea retragerii arbitrare a facilităților fiscale deja acordate: cel mai recent exemplu este noua legislație propusă privind impozitul pe profit, care intenționează să elimine actuala rată scăzută a impozitului pe profiturile din export și să schimbe sistemul fiscal care se aplică zonelor scutite de taxe vamale.
- Respectarea prevederilor din acordurile privind dubla impunere și a legislației interne în aplicarea impozitului la sursă. În prezent, autoritățile fiscale clasifică serviciile în mod incorect ca transfer de know-how.
- Simplificarea și republicarea legislației privind taxele pentru a asigura o mai mare claritate.

3.4 Administrația publică și birocracia

Schimbările care au apărut de la publicarea Cărții Albe din anul 1999 includ: crearea Autorității pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului (APAPS) și a Agenției Române pentru Investiții Străine (ARIS); de asemenea adoptarea unui „sistem de vămuire la sediul beneficiarului” și a „Procedurilor Comune de Tranzit”.

Recomandările FIC:

- Simplificarea măsurilor administrative pentru înființarea unei societăți în vederea evitării procedurilor repetitive. Anularea cerințelor legale privind predarea tuturor autorizațiilor la înregistrarea unei societăți.
- Un rol esențial al Agenției Române pentru Investiții Străine (ARIS) în înlăturarea barierelor birocratice în procesul investițional, la nivel național și local.
- Publicarea îndrumărilor pentru investitorii străini care se adresează Autorității pentru Privatizare.
- Un termen limită pentru desființarea Autorității pentru Privatizare și transferul oricărui bunuri ale statului în administrarea fondurilor private.
- Eliminarea propunerii, din noul Cod al muncii, de a crea un fond care să fie folosit la plata salariilor angajaților în cazul insolvenței angajatorilor lor.
- Introducerea plăților electronice în procedurile de export/import cu Direcția Generală a Vămilelor.
- Simplificarea și standardizarea procedurilor vamale în vederea evitării interpretărilor abuzive privind aplicarea legilor vamale.
- Un program susținut și pe termen lung pentru eliminarea corupției.

3.5 Servicii bancare și financiare

În ultimii ani s-au înregistrat progrese în furnizarea de fonduri și controlul inflației, precum și în restructurarea sistemului bancar român.

Calitatea sistemului bancar s-a îmbunătățit ca urmare a consolidării sectorului prin privatizarea și eliminarea micilor bănci private și a fostului Bancorex, aflat în proprietatea statului.

În același timp, Banca Națională a întărit supravegherea și regulamentele bancare, și a implementat un sistem pentru monitorizarea lichidităților bancare. Totuși, prăbușirea Fondului Național de Investiții, urmată de eșecul BRS și BID, a demonstrat o lipsă de supraveghere a pieței de capital, precum și comunicarea defectuoasă între principalele instituții implicate în supravegherea sectorului financiar.

Asociația Băncilor din România (ARB) este în prezent o organizație care funcționează bine și care a fost implicată activ în probleme legate de funcționarea corespunzătoare a sistemului financiar.

Recomandările FIC:

- Îmbunătățirea continuă a dialogului dintre Banca Națională a României și băncile comerciale.
- Restructurarea sistemului de pensii prin adoptarea unei legi privind reorganizarea și funcționarea fondurilor de pensii universale, care a fost deja înaintată Parlamentului.
- Implementarea Sistemului Electronic de Compensare în vederea eliminării întârzierilor curente și a costurilor excesive legate de tranzacții, iar TransFond-ul să devină operațional.
- Promovarea dezvoltării pieței de capital prin îmbunătățirea structurii și a activității CNVM, precum și modificarea regulamentelor actuale privind piața de capital în vederea creării unui set coerent de regulamente.

3.6 Aderarea la Uniunea Europeană

FIC sprijină cu tărie aderarea României la Uniunea Europeană.

Raportul Comisiei Europene privind progresul în procesul de aderare, publicat în noiembrie 2001, comentează în mod pozitiv evoluția în anumite aspecte cheie ale aderării României. Totuși, Raportul indică faptul că România este în urma altor țări implicate în negocieri privind aderarea.

Nesiguranța în privința aderării la UE ar putea descuraja potențialii investitori. În negocierile actuale și în procesul de luare a deciziilor este vitală evitarea unei situații în care celelalte țări candidate sunt acceptate în timp ce poziția României rămâne neclară și dependentă de o hotărâre ulterioară a Uniunii lărgite.

FIC recomandă accelerarea activităților din cadrul procesului de aderare și acțiuni hotărâtoare în domenii care, conform Comisiei Europene, trebuie să fie încă rezolvate. Adoptarea măsurilor propuse în această ediție a Cărții Albe ar putea avea o contribuție pozitivă în această privință. Probleme care nu au fost tratate în Cartea Albă includ următoarele:

- Promovarea unei economii de piață funcționale prin asigurarea unor șanse egale pentru afaceri. Unii membrii FIC sunt îngrijorați de competiția neloyală din partea întreprinderilor de stat cauzatoare de pierderi și de practica reeșalonării datoriilor către guvern, atât în sectorul de stat cât și în cel privat.
- Tendința, în adoptarea *acquis*-ului, de a trece dincolo de cerințele directivelor relevante și de a stabili termene și obiective de implementare nerealiste. Acest lucru poate situa România într-o poziție dezavantajoasă în competiția pentru atragerea de investiții. Membrii FIC sunt dispuși să colaboreze strâns cu autoritățile pentru a sprijini o implementare efectivă.
- Importanța asigurării competitivității industriilor din România, în pregătirea pentru intrarea în UE, prin eliminarea barierelor comerciale existente și prin încheierea de acorduri de comerț liber cu membrii Pactului de Stabilitate, precum fosta Iugoslavie.

3.7 Guvernanța corporatistă

S-au înregistrat rezultate pozitive în sensul creării unui sistem puternic de guvernanță corporatistă, mai ales de la prima încercare de a reglementa acest domeniu, și anume fosta Ordonanță de Urgență a Guvernului 229/2000, care a fost ulterior abrogată de Parlament.

S-au înregistrat progrese în ultimii zece ani în procesul de armonizare dintre Directivele europene privind Guvernanța Corporatistă și legislația română în materie.

Guvernul și celelalte autorități naționale competente să reglementeze guvernanța corporatistă (precum Comisia Națională a Valorilor Mobiliare și Bursa de Valori) au manifestat un interes crescut pentru problemele legate de guvernanța corporatistă, concentrându-și resursele pe această temă și, cel puțin inițial, au consultat majoritatea părților interesate în acest domeniu.

Există încă multe domenii care pot fi îmbunătățite. FIC pledează activ pentru

implementarea Principiilor privind Guvernanța Corporatistă ale OCDE prin crearea unor structuri de reglementare sănătoase și proceduri adecvate de aplicare pentru:

- stabilirea clară a drepturilor acționarilor;
- tratamentul echitabil al acționarilor;
- definirea rolului altor acționari;
- informarea și transparența;
- responsabilitățile Consiliului.

Recomandările FIC:

- Crearea unui echilibru între interesele diverse și uneori conflictuale ale diferitelor părți (de exemplu, acționarii minoritari și majoritari, conducerea), pentru prevenirea abuzurilor care ar putea împiedica activitatea societăților. FIC nu consideră că actualele propuneri incluse în OUG 28/2002 creează acest echilibru.
- Adoptarea de prevederi legale în domeniul guvernanței corporatiste numai după o largă consultare cu toți participanții importanți de pe piață și nu sub presiunea diferitelor grupuri de interese.
- Crearea de instanțe comerciale specializate cu proceduri rapide.
- Membrii consiliului de administrație al unei societăți ar trebui să beneficieze conform legii de prezumția de bună-credință și nu ar trebui să fie supuși hărțuirii de către acționarii minoritari. Dacă se dovedește că această bună-credință a fost încălcată, părțile implicate ar trebui să suporte penalități grave.

Pentru a profita de capacitățile directorilor de consiliu cu experiență, FIC recomandă eliminarea restricției legale care limitează membrii consiliului să acționeze în cel mult trei consilii.

În viziunea FIC, prevederile privind protecția investitorilor în OUG 28/2002 sunt încă neechilibrate și pot genera dezechilibre majore în viața unei societăți și, în consecință, pe piață. FIC este interesat să asiste la îmbunătățirea legii la dezbaterile acesteia în Parlament.

3.8 Post-privatizarea

În februarie 2002, Guvernul României a aprobat Ordonanța Guvernului 25/2002 privind controlul post-privatizare. Principiile acestei legislații sunt sprijinite de FIC, întrucât acestea vor furniza Autorității pentru Privatizare din România (APAPS) norme și linii directoare precum și un anumit grad de flexibilitate pentru evaluarea îndeplinirii obligațiilor de investiții din contractele de privatizare.

În prezent există o lipsă de claritate în reglementarea și tratarea problemelor de post-privatizare legate de obligațiile contractuale asumate de investitori la achiziția unei societăți de la statul român. Pe măsură ce angajamentele asumate de investitori ajung la termen în ceea ce privește îndeplinirea lor, mulți investitori au realizat că relația lor cu APAPS devine tensionată și dificilă din cauza absenței legislației specifice, politicilor și liniilor directoare în domeniul post-privatizării. În multe cazuri investitorii au fost obligați să folosească mijloace legale precum instanțele și arbitrajul pentru a rezolva neînțelegerile cu APAPS.

Implementarea corectă a OG 25/2002 va transmite un semnal important investitorilor străini privind faptul că România are intenții serioase de a crea un mediu investițional pozitiv și sănătos.

Recomandările FIC:

- APAPS ar trebui să evite litigiile cu cumpărătorii societăților privatizate prin utilizarea OG 25/2002 ca un mandat pentru rezolvarea litigiilor legate de contracte de privatizare mai degrabă prin negocieri, decât prin mijloace judiciare.
- Definirea investițiilor în cadrul OG 25/2002 trebuie să fie extinsă pentru a fi conformă cu standardele internaționale și să includă nu numai finanțarea prin participarea la capital, ci și finanțarea datoriilor și alte instrumente de investiții mai sofisticate utilizate de investitori.

Membrii FIC sunt dispuși să colaboreze cu APAPS pentru elaborarea normelor de aplicare a OG 25/2002.

4.1 SEMNALE POZITIVE

4.1.1 O lege care să prevadă informarea publică și o perioadă pentru formularea de comentarii cu privire la proiectele legislative propuse

În edițiile anterioare ale Cărții Albe, FIC recomandă publicarea proiectelor de legi și a altor instrumente legislative, precum și instituirea unei perioade obligatorii de consultare care să dea posibilitatea părților interesate să prezinte observațiile și comentariile lor autorității publice emitente. Comentariile și propunerile părților interesate vor aduce o contribuție valoroasă și vor da posibilitatea legiuitorilor să îmbunătățească proiectele legislative propuse.

Hotărârea Guvernului nr. 396/2002 soluționează această propunere. Hotărârea prevede că proiectele de legi care afectează mediul de afaceri trebuie prezentate de către autoritatea inițiatoare, asociațiilor de afaceri și organizațiilor non-guvernamentale, pentru a obține comentariile și propunerile acestora. După încorporarea comentariilor și propunerilor acceptate, autoritatea inițiatoare trebuie apoi să supună proiectul de lege spre aprobare ministerelor și altor organe de specialitate ale administrației publice centrale.

Recomandările FIC:

- Pentru eficientizarea procesului, FIC sugerează ca transmiterea comentariilor și propunerilor să poată fi efectuată și prin poșta electronică.
- Perioada în care comentariile și propunerile trebuie trimise înapoi de către părțile interesate este de 10 (zece) zile de la primire. În cazuri de urgență, solicitarea de a respecta o perioadă scurtă este justificată. Totuși, în toate celelalte cazuri, FIC recomandă ca perioada de trimitere a comentariilor să fie prelungită.

4.1.2 Tranzacții garantate și înregistrarea garanțiilor

Înainte de anul 2000, era dificilă înregistrarea de către împrumutători a garanțiilor asupra anumitor active, cum ar fi mijloace fixe, creanțe, etc. Nu exista o protecție sigură pentru situațiile în care același bun devenea obiectul mai multor garanții, făcând astfel dificilă stabilirea priorității creditorilor în cazul încălcării unor obligații contractuale și a unei acțiuni de executare a debitorului garant.

Legea 99/1999 a prevăzut crearea unei Arhive Electronice a Garanțiilor Reale Mobiliare care să centralizeze toate aceste garanții.

În luna decembrie 2000, Arhiva Electronică a Garanțiilor Reale Mobiliare a devenit operațională. Informațiile cheie din baza de date sunt publice și pot fi consultate într-un mod transparent prin intermediul Internetului.

4.1.3 Reacție rapidă la legislația discutabilă

OUG 229/2000 a acordat, în opinia FIC, drepturi excesive acționarilor minoritari. Imediat după adoptarea acesteia, a devenit limpede că această ordonanță era extrem de discutabilă.

Eforturile depuse de FIC, și nu numai, au dus la suspendarea aplicării OUG 229/2000 prin emiterea OUG 27/2001.

4.2. ASPECTE CARE NECESITĂ ÎMBUNĂTĂȚIRI

Pentru a atrage investițiile străine, România are nevoie de o bază legislativă solidă și verificată, precum și de un sistem judiciar credibil și transparent pentru aplicarea acestei legislații.

FIC crede că baza legislației comerciale române are nevoie de îmbunătățiri în cel puțin următoarele trei privințe:

1. Armonizarea legislației;
2. Reforma judiciară;
3. Menținerea unui mediu de afaceri echitabil pentru toți investitorii, străini sau români.

4.2.1 Armonizarea legislației

Începând cu 1990, Parlamentul României a adoptat multe legi noi ce au adus îmbunătățiri bine venite legislației anterioare. Legislația privind societățile comerciale, proprietatea intelectuală, Bursa de Valori București, RASDAQ, privatizarea, inclusiv transformarea regiilor autonome, sectorul bancar, tranzacțiile garantate, falimentul și asigurările sunt exemple ale acestui progres.

Cu toate acestea, uneori modificările legislative gândite într-un mod necorespunzător au devenit un impediment atât pentru investițiile interne cât și pentru cele străine. Această situație este întâlnită mai ales în cazul evoluției confuze a legilor privind politicile fiscale și facilitățile pentru investiții. În unele cazuri, România nu are nevoie de o nouă legislație. În schimb, are nevoie de o mai bună aplicare și de o interpretare pertinentă a legislației existente.

Instabilitatea legislației reprezintă una dintre principalele preocupări ale investitorilor români și străini. O bază legislativă stabilă este obligatorie pentru ca investitorii să își poată iniția și dezvolta afacerile.

Aderarea României la Uniunea Europeană necesită integrarea progresivă a *acquis*-ului comunitar - un subset de legi comune ale Uniunii Europene. Totuși, armonizarea cu directivele Uniunii Europene se află încă într-un stadiu incipient. Va fi necesar un efort semnificativ pentru a adapta și armoniza legislația română cu standardele Uniunii Europene. De aceea, în ciuda nevoii de stabilitate legislativă, modificări legislative suplimentare sunt inevitabile.

Recomandările FIC:

- Bazele pentru noua legislație română ar trebui să fie reprezentate de legile și directivele existente ale Uniunii Europene, care au fost verificate de numeroase legislaturi și comitete ale țărilor membre. FIC recomandă reținere sporită în adoptarea legilor, iar sfera legislației comerciale ar trebui să se concentreze asupra adoptării *acquis*-ului comunitar.
- O atenție specială trebuie acordată pentru a se asigura înțelegerea deplină a răspunderilor asociate beneficiilor rezultate din adoptarea unei anumite legi conforme Uniunii Europene, iar deplina armonizare trebuie să fie făcută într-o perioadă corespunzătoare de timp.

4.2.2 Reforma judiciară

Capacitatea de a aplica legea în mod sistematic, efectiv și imparțial este o condiție indispensabilă pentru funcționarea unei economii de piață. Supremația legii ("rule of law") este dată de legea aplicată și nu de cea publicată. Importantă este funcționarea efectivă a sistemului juridic și nu potențialul de a acționa. În cele din urmă, justiția se măsoară prin activitatea sistemului judiciar.

Majoritatea disputelor comerciale au o bază legitimă și uneori aceste dispute necesită judecata independentă a unei instanțe de drept. De aceea, soluționarea la timp a litigiilor comerciale reprezintă un factor important în dezvoltarea sectorului privat.

Instanțele din România suferă de o lipsă de judecători și personal calificat, fapt ce a contribuit la masiva acumulare de cazuri și la întâzieri inacceptabile

în administrarea justiției. Pe lângă aceasta, reforma judiciară a devenit și mai stringentă pentru investitori, deoarece OUG 138/2000 a redus numărul nivelelor de judecată a litigiilor comerciale de la trei la două.

De asemenea, dezvoltarea comerțului cu noi parteneri străini va determina dispute comerciale de o mai mare complexitate. Pentru a participa la soluționarea unor astfel de dispute, România va avea nevoie de un sistem judiciar credibil care să răspundă așteptărilor partenerilor săi de afaceri.

Recomandările FIC:

- România trebuie să acorde o prioritate sporită reformei judiciare.
- Judecătorii trebuie să fie în continuare instruiți pentru a putea soluționa litigiile comerciale din ce în ce mai complexe.
- Numărul de dosare alocate judecătorilor trebuie redus la un nivel la care aceștia să poată dedica timpul necesar pentru înțelegerea deplină a disputei și pentru aplicarea legii în mod corespunzător.
- Procedurile judiciare administrative trebuie să fie restructurate prin folosirea tehnicii electronice; grefierii și restul personalului administrativ trebuie să primească o mai bună instruire și să aibă o mai mare răspundere; termenele dintre înfățișări trebuie scurtate; citațiile trebuie trimise la timp și în mod eficient; iar numărul de amânări trebuie limitat.
- Sistemul judiciar românesc ar trebui să încerce să accentueze următoarele caracteristici:

Independență - hotărârile judecătorești nu trebuie să se bazeze pe relații, presiuni sau mită; judecătorii și alte persoane asociate instanțelor de judecată trebuie să stabilească un cod etic în cadrul propriei „familii juridice” care să fie imun la presiuni exterioare;

Integritate - judecătorii trebuie să acționeze într-o manieră etică pentru a-și proteja propria reputație, cât și reputația instanțelor;

Predictabilitate - deși precedentele au o mai mică importanță în sistemul civil român, hotărârile judecătorești consecvente și corecte sunt de o importanță majoră;

Eficiență - cazurile trebuie să avanseze în sistemul judiciar fără întârzieri exagerate;

Calitate - hotărârile judecătorești trebuie să ia în considerare și să răspundă corect întâmpinărilor, iar hotărârea judecătorească finală trebuie redactată complet, cu toate mențiunile făcute corect;

Asumarea răspunderii - hotărârile judecătorești trebuie să fie publicate și accesibile publicului; trebuie să existe o evidență a hotărârilor instanțelor inferioare care au fost modificate în totalitate de către instanțe superioare; iar aceste situații trebuie să fie examinate atent de către judecători.

4.2.3 Menținerea unui mediu de afaceri echitabil pentru toți investorii, străini sau români

FIC consideră că trebuie să existe un mediu de afaceri echitabil pentru toți investitorii străini și români.

Facilitățile pentru investiții acordate unor investitori selectați perturbă în mod invariabil piața. Cu toate acestea, fără a lua în considerare astfel de perturbări, FIC crede că odată ce o facilitate a fost acordată, aceasta nu ar trebui să fie retrasă în mod arbitrar.

Distorsiuni ale pieței există și sub alte forme. De exemplu, legile privind concurența sunt ineficiente dacă anumiți competitori nu își plătesc taxele sau li se acordă perioade lungi pentru plata datoriilor.

Recomandările FIC:

- Nu ar mai trebui acordate noi facilități pentru investiții decât dacă acestea sunt accesibile tuturor investitorilor.
- Orice facilități acordate anterior investitorilor trebuie să fie onorate și lăsate să-și urmeze cursul. Dacă obligațiile internaționale necesită stoparea anumitor facilități, aceasta ar trebui făcută treptat, într-o manieră realistă.
- Funcționarea sistemului fiscal și aplicarea noii legislații trebuie să evite perturbări ale concurenței loiale pe piață.

5.1 SEMNALE POZITIVE

5.1.1 Introducerea Standardelor Internaționale de Contabilitate drept cadru de raportare pentru societățile din România

În 2001, a fost implementată noua legislație de contabilitate în vederea alinierii situațiilor financiare cu Directiva a Patra a Uniunii Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate. Aceste norme noi de contabilitate, denumite în continuare Standardele Românești de Contabilitate, au fost aplicabile în 2001 pentru 197 de societăți. Până în 2005, toate societățile care îndeplinesc anumite criterii bazate pe cifra de afaceri, activele totale și numărul mediu de angajați vor aplica treptat aceste Standarde. După 2005, se estimează că numai societățile foarte mici vor raporta utilizând un cadru diferit.

Standardele Românești de Contabilitate sunt mai restrictive decât Standardele Internaționale de Contabilitate, în sensul că prescriu un anumit format pentru Bilanțul Contabil și Contul de Profit și Pierderi și de asemenea un număr minim de note explicative pentru situațiile financiare. De asemenea, se sugerează și un format pentru aceste note.

La începutul lui 2002, reglementările emise de Ministerul Finanțelor Publice nu permiteau utilizarea Standardului Internațional de Contabilitate 29 („Raportarea Financiară în Economii Hiperinflaționiste”) pentru situațiile financiare în conformitate cu Standardele Românești de Contabilitate depuse la Minister, în timp ce societățile puteau alege aplicarea standardului IAS 29 pentru raportarea către alte organisme, precum Registrul Comerțului și Comisia Națională a Valorilor Mobiliare.

5.1.2 Camera Auditorilor din România

Societăților care raportează în conformitate cu Standardele Românești de Contabilitate li se solicită să numească un auditor financiar, care să dețină calificările necesare, din cadrul Camerei Auditorilor din România, și nu li se mai solicită să numească cenzori.

Camera Auditorilor din România a fost creată prin Ordonanță de Urgență în 1999 și reglementează profesia de audit, adoptând Standardele Internaționale de Audit drept Standarde Naționale.

Legislația în vigoare solicită ca cel puțin trei cenzori să fie numiți pentru societățile care nu aplică Standardele Românești de Contabilitate. Acești cenzori individuali nu pot avea mai mult de trei nominalizări.

5.2 ASPECTE CARE NECESITĂ ÎMBUNĂTĂȚIRI

5.2.1 Sistemul fiscal

La nivelul celor care întocmesc situațiile financiare, implementarea practică a Standardelor Românești de Contabilitate este încă foarte mult influențată de legislația fiscală. Ar fi indicat ca autoritățile abilitate să stabilească o distincție clară între administrațiile financiare și alți utilizatori și să încurajeze o abordare în spiritul raționamentului profesional în implementarea practică a Standardelor Românești de Contabilitate.

Astfel, considerăm că o reconciliere între sistemul contabil și cel fiscal trebuie dezvoltată și evidențiată cu promptitudine în declarațiile fiscale. Aceasta va ajuta la reducerea riscului ca raționamentele profesionale privitoare la IAS să fie ignorate în aplicarea practică a Standardelor Românești de Contabilitate din cauza incertitudinii legate de impactul lor fiscal, acest fapt având ca rezultat declarații fiscale mai puțin relevante pentru cerințele utilizatorilor decât ar fi altfel cazul.

5.2.2 Standardul Internațional de Contabilitate 29 (IAS 29)

În prezent, IAS 29 a fost exclus din cerințele de raportare la Ministerul Finanțelor Publice și este numai opțional pentru raportarea către alți utilizatori.

Mediul economic din prezent, cu o inflație ridicată, face ca aplicarea acestui standard să fie necesar pentru o înțelegere completă a activității financiare a societăților. În plus, orice aplicare incompletă a IAS poate afecta evoluția pozitivă în îndeplinirea cerințelor de raportare contabilă ale Uniunii Europene. Prin urmare, noi încurajăm Ministerul Finanțelor Publice să solicite aplicarea acestui standard pentru raportarea către toate organismele, altele decât Ministerul.

5.2.3 Necesitățile de pregătire practică

Datorită modificărilor semnificative din domeniul contabil și cel de audit, a apărut necesitatea pregătirii practice pentru implementarea acestor modificări, o necesitate numai parțial acoperită de Camera Auditorilor, Ministerul Finanțelor Publice și de firmele de audit și contabilitate. Această pregătire trebuie asigurată prin utilizarea finanțării de pre-aderare la UE.

6.1 SEMNALE POZITIVE

6.1.1 Reducerea cotei impozitului pe profit

Începând cu 2000, cota impozitului pe profit a scăzut de la 38% la 25%. Totuși, deși instrucțiunile privind metodologia de calcul a impozitului pe profit au fost publicate, există totuși câteva probleme care necesită clarificări suplimentare de la autoritățile fiscale, mai ales în privința cheltuielilor nedeductibile.

6.1.2 Creșterea deductibilității fiscale a protocolului

Începând cu aprilie 2001, limita de deductibilitate fiscală a cheltuielilor de protocol s-a majorat de la 1% la 2%.

6.1.3 Reducerea impozitului pe profitul aferent exporturilor încasate

Începând cu 2000, profiturile obținute din export au fost taxate cu 5% în loc de 25%. În 2002, această cotă redusă a impozitului pe profit s-a majorat de la 5% la 6%. Totuși, cota redusă nu se aplică tuturor profiturilor obținute din export, ci numai profiturilor aferente exporturilor încasate. Fluxul de trezorerie al societăților s-ar îmbunătăți în cazul în care cota de 6% a impozitului pe profit s-ar aplica tuturor exporturilor.

Impozitul pe profit aferent diferenței de cotă nu poate fi distribuit ca dividende, ci este înregistrat ca sursă proprie de finanțare.

6.1.4 Anularea Fondului România

În ultima parte a anului 2001, societăților li s-a solicitat să contribuie la Fondul România, cu o cotă de 1% din profiturile obținute din activități de export. Modul de aplicare a acestei contribuții a fost extrem de controversat. Totuși, anularea Fondului România a fost compensată de majorarea cotei reduse a impozitului pe profit aplicabilă pentru activitățile de export, de la 5% la 6%.

6.1.5 Anularea/reducerea contribuției la anumite fonduri

Ediția din 1999 a Cărții Albe recomandă anularea unor fonduri, care au majorat în mod considerabil presiunea fiscală exercitată asupra societăților. Constatăm cu bucurie că, între timp, Fondul de Agricultură și Fondul Special de Sănătate au fost anulate.

Începând cu aprilie 2001 a fost anulată și contribuția la Fondul de Pensii.

În ianuarie 2002, Fondul de Învățământ a fost anulat, iar contribuția la Fondul de Solidaritate a scăzut de la 3% la 2%.

6.1.6 Impozitarea veniturilor persoanelor fizice

Rata maximă a impozitului pe salarii a fost redusă de la 45% în 1999, la 40% în prezent. Totuși, sarcina fiscală este încă uriașă în comparație cu celelalte țări din Europa centrală și de est, deoarece rata marginală este aplicată de la un nivel foarte scăzut al venitului, iar indemnizațiile pentru cheltuielile personale sunt foarte limitate.

Conform noii legislații privind impozitul pe venitul global, impozitele finale care trebuie achitate de persoanele fizice au fost reduse la 5% impozit pe dividende și 1% impozit pe veniturile din dobânzi.

6.1.7 Contribuția la Asigurările Sociale de Stat

Obligația de a suporta contribuția la Asigurările Sociale de Stat a fost împărțită între angajator și angajat. Rata totală s-a majorat de la 30% la 35%, din care 23,33% va fi achitată de către societate, iar diferența de 11,67% va fi suportată de către angajat. Contribuția suportată de către angajat nu poate depăși o limită superioară care este fixată prin aplicarea ratei de mai sus la o sumă care reprezintă de trei ori salariul mediu brut pentru calcularea Bugetului de Asigurări Sociale (în prezent 5. 582. 000 lei). Totuși, societățile au fost obligate să își mențină salariile nete la un nivel care să nu fie mai mic decât înainte de intrarea în vigoare a legislației menționate mai sus.

6.1.8 Stimulente fiscale pentru investiții

În decembrie 1999 am recomandat reintroducerea stimulentei fiscale pentru investiții. Între timp, s-au acordat facilități pentru investiții precum:

6.1.8.1 Facilități pentru investiții care depășesc 1 milion USD

Aceste facilități sunt aplicabile din iulie 2001 pentru investiții în numerar de cel puțin 1 milion USD sau echivalentul în lei, care vor contribui la dezvoltarea infrastructurii economice românești, sunt benefice pentru economie și creează noi locuri de muncă. Facilitățile includ folosirea metodei de amortizare accelerată fără aprobare prealabilă, deducerea fiscală a 20% din valoarea investiției, exceptarea de la plata taxelor vamale și amânarea plății TVA până la data la care investițiile sunt puse în funcțiune (în termen de maximum 30 de luni de la înregistrarea la Ministerul Dezvoltării și Prognozei).

Totuși, anumite aspecte ale legii rămân confuze, și anume condițiile care ar trebui să fie îndeplinite pentru ca o investiție să fie considerată a avea un impact semnificativ în economie. Prin urmare, sugerăm ca Ministerul Dezvoltării și Prognozei să emită Norme pentru aplicarea acestei legi.

Legea menționată mai sus impune anumite limite, precum acordarea de exceptări de taxe vamale și amânarea TVA numai pentru acele bunuri (echipament, software, etc.) care sunt incluse în lista aprobată de Ministerul Dezvoltării și Prognozei și Ministerul de Finanțe.

6.1.8.2 Reducerea impozitului pe profitul reinvestit

Începând cu anul 2000, societățile au beneficiat de o reducere a impozitului pe profiturile reinvestite. Până la mijlocul lunii aprilie 2001, facilitățile constau în deducerea din profitul impozabil a 10% din valoarea investiției.

După această dată s-a stabilit o reducere cu 50% a impozitului pe profitul reinvestit, care a înlocuit facilitatea de mai sus. Totuși, există încă neclarități referitoare la calcularea reducerii de 50% a impozitului pe profit, astfel: care profituri - lunare sau trimestriale - ar trebui folosite pentru investiții, care investiții se califică pentru reduceri și când - la data achiziției sau la punerea în funcțiune.

Sumele aferente reducerii impozitului pe profit nu pot fi distribuite ca dividende.

6.1.8.3 Parcuri industriale

Societățile care investesc în zone declarate parcuri industriale pot beneficia de anumite facilități, inclusiv de deducerea din impozitul pe profit a 20% din valoarea investiției, precum și de amânarea TVA până la data la care investiția este pusă în funcțiune.

Deoarece legislația română este în continuă schimbare, nu putem preciza cât timp vor rămâne în vigoare facilitățile sus-menționate.

6.2 ASPECTE CARE NECESITĂ ÎMBUNĂTĂȚIRI

În timp ce măsurile de mai sus au îmbunătățit în general mediul fiscal din România, în ciuda restricțiilor și a problemelor menționate, există totuși anumite domenii care trebuie abordate cu prioritate.

FIC este în favoarea unei legislații fiscale care să fie:

- Simplă;
- Competitivă: ratele taxelor nu ar trebui să fie mai mari decât cele ale altor țări din regiune;
- Bazată pe o strategie fiscală clară: Guvernul poate dori să sprijine anumite regiuni sau industrii, dar aceste obiective, precum și durata lor, trebuie să fie anunțate.

6.2.1 Repatrierea valutei

Societățile sunt obligate să-și încaseze veniturile în valută din exportul de bunuri și servicii în anumite termene limită. Dacă termenele nu sunt respectate, legea prevede amenzi de până la 20% pe fiecare lună de întârziere, dar nu mai mult de 100% din suma nerepatriată. Aceleași amenzi se aplică și pentru nejustificarea avansurilor acordate furnizorilor străini.

FIC înțelege dorința Guvernului român de a asigura repatrierea rapidă a veniturilor rezultate din exporturi. Totuși, ar trebui să se recunoască faptul că exportatorii sunt în mod direct motivați să primească sumele cuvenite, iar aceste sancțiuni severe par nejustificate și nedrepte.

În plus, autoritățile fiscale aplică TVA de 19% la suma nerepatriată, deoarece legea prevede că una dintre condițiile care trebuie îndeplinite pentru a beneficia de cota zero de TVA este ca exporturile să fie încasate.

În consecință, susținem cu tărie revizuirea legislației privind repatrierea valutei.

6.2.2 Rambursarea cu întârziere a TVA

Legea privind TVA permite rambursarea TVA dacă o societate înregistrează TVA de recuperat. În acest caz, societatea ar trebui să depună o cerere la autoritățile fiscale. Procedura privind rambursarea TVA prevede că autoritățile fiscale ar trebui să efectueze un control fiscal în termen de o lună de la data cererii de rambursare, pentru a atesta dreptul societății la rambursarea TVA.

În practică, această procedură nu este respectată întocmai. În cele mai multe cazuri, autoritățile fiscale pot începe controlul cu întârziere, iar rambursarea TVA poate dura până la opt luni de la data depunerii cererii.

Așadar, investitorii sunt confrunțați cu probleme privind fluxul monetar, din cauza întârzierilor în recuperarea TVA și înregistrează, de asemenea, pierderi considerabile din cauza devalorizării.

Recomandăm Ministerului de Finanțe să emită reguli interne pentru îmbunătățirea și supravegherea procedurii privind rambursarea TVA. În plus, deoarece statul blochează sume care ar putea fi folosite de către investitori în afaceri, statul ar trebui să plătească dobândă pentru TVA-ul nerambursat la timp.

Înțelegem că este posibil ca prevederile noii legi privind TVA să schimbe procedura de rambursare atunci când vor intra în vigoare, dar nu este luată în considerare și plata unei dobânzi pentru TVA-ul nerambursat la timp.

6.2.3 Taxa de publicitate și contribuția la Fondul Cinematografic Național

Legislația internă prevede că societățile care beneficiază de servicii de publicitate au obligația de a achita o taxă de publicitate reprezentând aproximativ 1-3% din valoarea contractului de publicitate. Acestea sunt, de asemenea, obligate să achite o contribuție la Fondul Cinematografic Național pentru achiziționarea de minute de publicitate, care reprezintă 3% din valoarea achitată pentru timpul de emisie.

FIC recomandă reexaminarea motivelor care justifică aplicabilitatea acestor taxe. Ambele sunt discriminatorii, deoarece se concentrează pentru impozitare pe un element al costului de afaceri, și anume publicitatea.

În plus, legislația privind aceste taxe lasă loc de interpretare, deoarece nu prevede în mod clar dacă aceste taxe sunt supuse TVA sau nu. Mai mult decât atât, prevederile legale privind contribuția la Fondul Cinematografic Național s-au schimbat: astfel, vechiul formular pentru declararea contribuției menționate mai sus nu mai este valabil. În prezent, societățile folosesc o declarație concepută de Centrul Național al Cinematografiei, în locul formularului aprobat în conformitate cu instrucțiunile de aplicare ale legislației în materie.

FIC propune anularea prevederilor legale privind taxa pe publicitate și a celor privind contribuția la Fondul Cinematografic Național.

6.2.4 Deductibilitatea limitată a provizioanelor pentru clienți incerti

Conform legislației în materie, cheltuielile ocazionate de provizioanele pentru clienți incerti sunt deductibile numai în cazurile în care clientul este

declarat în faliment prin hotărâre judecătorească. FIC recomandă ca provizioanele pentru clienți incerți să fie considerate integral deductibile fiscale.

6.2.5 Deductibilitatea fiscală a pierderilor de capital

Câștigurile de capital care rezultă din vânzarea activelor societății sunt în întregime impozabile, în timp ce pierderile care rezultă din vânzarea acestora la un preț sub valoarea contabilă nu sunt deductibile. FIC nu cunoaște nici o altă țară în care să se aplice astfel de reglementări.

FIC recomandă deductibilitatea fiscală integrală a pierderilor înregistrate din vânzarea activelor societății.

6.2.6 Reducerea deductibilității cheltuielilor cu administrarea sucursalelor

Legislația privind impozitul pe profit limitează deductibilitatea cheltuielilor de conducere și administrare ocazionate de sedii permanente create în România de către persoane fizice sau juridice străine la 10% din cheltuielile cu salariile impozabile ale sediilor permanente.

Limitarea deductibilității cheltuielilor de administrare la un procent arbitrar este nefondată. În consecință, FIC recomandă deductibilitatea integrală a cheltuielilor legate de conducere și administrare, atunci când acestea sunt evidențiate în registrele contabile.

6.2.7 Climatul fiscal instabil

În anul 1999 FIC critica instabilitatea climatului fiscal din România. Au fost aduse anumite îmbunătățiri, însă legislația se modifică încă în mod constant, existând prea multe aspecte care lasă loc de interpretare. Se efectuează prea multe controale fiscale neașteptate la aceleași societăți, verificându-se aceleași perioade și probleme fiscale. Există numeroase exemple în care aceeași lege a fost interpretată și aplicată în moduri diferite de către aceeași autoritate fiscală.

FIC recomandă emiterea unui cod de proceduri pentru auditul fiscal pentru a proteja contribuabilii de controalele fiscale repetate și dure. Un asemenea cod ar trebui să prevadă că, din moment ce autoritățile au efectuat un audit fiscal, perioada și/sau problema verificate nu mai pot fi re-deschise la audituri ulterioare. În plus, Ministerul de Finanțe (sau reprezentantul acestuia) ar trebui să fie împuternicit să adopte decizii publice definitive care să fie obligatorii atât pentru contribuabil cât și pentru autoritățile fiscale.

6.2.8 Permanența facilităților acordate

În recomandările incluse în Cartea Albă din anul 1999 criticam faptul că facilitățile fiscale acordate erau adesea retrase în scurt timp. Între timp, situația nu s-a îmbunătățit. Anumite facilități au fost acordate dar, din moment ce legislația fiscală este în permanență supusă modificărilor, investitorii nu pot avea certitudinea că facilitățile de care beneficiază nu vor fi retrase ulterior.

După cum s-a prezentat la punctul 6.1.8.2 de mai sus, societățile ar putea beneficia de o reducere de 50% a impozitului pe profit pentru profiturile re-investite. Înțelegem că proiectul de lege privind impozitul pe profit, care este prevăzut să intre în vigoare la data de 1 iulie 2002, ar putea abroga prevederile legale de mai sus, precum și pe cele referitoare la întreprinderile mici și mijlocii care beneficiază de scutiri de impozit pe profit pentru profiturile reinvestite. Înțelegem, de asemenea, că aplicarea noii legislații va anula facilitățile privind impozitul pe profit acordate pentru zonele libere și zonele defavorizate și va majora rata impozitului aplicabil profitului rezultând din exporturi de la nivelul prezent de 6% (a se vedea punctul 6. 1. 3 de mai sus) la 12,5% începând cu 2003, iar, din 2004, la o rată normală a impozitului pe profit de 25%. Suntem împotriva schimbărilor în ceea ce privește impozitul pe profit conținute în noile prevederi legale.

În consecință, FIC afirmă încă o dată că un sistem fiscal stabil este o componentă importantă a climatului investițional și că schimbările discutate mai sus ar trebui să fie implementate în decursul unei perioade de cel puțin zece ani.

6.2.9 Accize

Începând cu anul 2002, noua legislație privind accizele a cauzat schimbări majore în ceea ce privește metoda de calculare a acestor taxe, care în principal s-au majorat. De exemplu, accizele pe tutun s-au majorat aproape de trei ori. FIC nu este de acord cu noile prevederi legale privind accizele și propune o lungă perioadă de tranziție în cazul în care s-ar intenționa alte majorări ale accizelor.

6.2.10 Impozitul pe veniturile nerezidenților

Practica internațională face o distincție clară între impozitarea redevențelor și plata serviciilor. Aceasta nu se întâmplă în prezent și în România. Cu toate că România a semnat numeroase tratate de dublă impunere care limitează impozitarea plăților care nu sunt subiect de redevențe (plăți pentru servicii),

autoritățile continuă să ignore modul în care acest aspect este interpretat la nivel internațional.

Multe societăți internaționale operează cu un flux substanțial de tranzacții între societățile mamă sau afiliate și societățile din România ale acestora. În România, absența unei interpretări clare în conformitate cu practicile internaționale general acceptate creează numeroase confuzii din punct de vedere fiscal și legal pentru o gamă largă de tranzacții internaționale.

Autoritățile fiscale tind să reclasifice diverse servicii ca intrând în sfera de aplicabilitate a impozitului cu reținere la sursă, mai ales pe acelea care au caracteristici tehnice sau de consultanță, ca determinând un transfer de know-how. În același timp, diferite interpretări ale acelorași servicii pot fi date către diferiți contribuabili. În plus, un regulament aplicat unei societăți nu se aplică unei alte societăți în situații identice sau similare, ceea ce reprezintă o încălcare a prevederilor privind nediscriminarea, prezente în toate convențiile de evitare a dublei impunerii.

FIC își menține recomandarea ca Ministerul de Finanțe să confirme că se respectă interpretarea internațională a tratatelor și se vor da instrucțiuni specifice autorităților fiscale locale, pentru a le explica diferența dintre redevențe și onorariile legate de servicii de asistență tehnică.

6.2.11 Republicarea legislației fiscale

Legea privind TVA și legea privind impozitul pe profit au fost modificate în numeroase ocazii fără a se republica legislația. În consecință, legislația este foarte greu de urmărit și de înțeles.

FIC sugerează coordonarea și republicarea în mod regulat a Legii privind impozitul pe profit și a Legii privind TVA. În opinia noastră, costul republicării va fi în mod considerabil recuperat din vânzarea publicațiilor.

7.1 SEMNALE POZITIVE

7.1.1 Agenția Română pentru Investiții Străine (ARIS)

În martie 2002, Guvernul României și-a anunțat intenția de a înființa o nouă agenție pentru investiții străine, ARIS. Agenția va servi ca unică entitate pentru concentrarea tuturor investițiilor străine.

7.1.2 Crearea Autorității pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului (APAPS)

Fondul Proprietății de Stat s-a dizolvat, iar locul său a fost preluat de Autoritatea pentru Privatizare, al cărei rol a fost consolidat de legislația recentă referitoare la accelerarea privatizării.

7.1.3 Legislația vamală

Regulamentele vamale au fost armonizate cu cele ale UE și au fost adoptate proceduri simplificate similare celor aplicate în UE. Aproximativ 90% din birourile vamale sunt acum conectate prin sistemul computerizat ASYCUDA. Taxele vamale pentru majoritatea produselor nealimentare fabricate în UE au fost desființate la data de 1 ianuarie 2002.

7.1.4 Codul muncii

Un nou Cod al muncii este în curs de elaborare.

7.2 ASPECTE CARE NECESITĂ ÎMBUNĂTĂȚIRI

7.2.1 Înființarea unei societăți

Începerea unei afaceri în România este un proces extrem de îndelungat. Biroul Unic din cadrul Camerei de Comerț și Industrie a României a fost inițial conceput ca un pas înainte în vederea reducerii birocrăției legate de înființarea unei societăți în România.

În practică, totuși, rolul Biroului Unic pare a fi numai acela de a aduna sub același acoperiș reprezentanții diverselor instituții publice implicate în procedura de înregistrare.

Dificultățile întâmpinate de investitorii străini în procesul de înregistrare decurg din necesitatea obținerii mai multor autorizații și avize de funcționare, care creează întârzieri inutile din următoarele cauze:

- Perioada stipulată pentru prelucrarea dosarului de înregistrare după predarea documentației complete este de douăzeci de zile lucrătoare. Totuși, perioada stipulată este rareori respectată în practică, de obicei aceasta prelungindu-se la una-două luni de la depunerea documentației complete. Din experiența membrilor noștri, în prezent întregul proces necesită chiar mai mult timp la Biroul Unic decât în sistemul anterior al birourilor separate.
- Biroul Unic nu poate furniza investitorilor o listă unică și completă de documente care trebuie depuse.
- Se pare că Biroul Unic consideră regulamentele sale interne ca având putere de lege.
- Necesitatea legală a unui domiciliu fizic care pare inutil de costisitoare și dificilă.

Recomandările FIC:

- Revizuirea și îmbunătățirea procedurii operaționale pentru acceptarea și aprobarea înregistrării și reducerea etapelor administrative utilizând un singur formular complet de aprobare.
- O perioadă limită strictă de 30 de zile pentru eliberarea avizelor și a sistemului „aprobării tacite”: dacă nu se primește nici un răspuns până la acea dată, investitorul va considera solicitarea ca aprobată.
- Impunerea declarațiilor pe „proprie răspundere” în locul autorizațiilor cerute pentru activitățile cu impact redus asupra mediului, sănătății și condițiilor de muncă. În acest scop, recomandăm emiterea unei liste cu aceste activități pentru evitarea interpretărilor subiective ale inspectorilor.
- Înlocuirea verificărilor anterioare, efectuate de autoritățile specializate pentru eliberarea autorizației solicitate, cu inspecții ulterioare.
- Furnizarea unor cursuri de formare juridică adecvate atât pentru personalul implicat în prelucrarea dosarului de înregistrare cât și pentru personalul implicat în autorizarea dosarului.

7.2.1.1 Aprobări, autorizații și avize

Pentru începerea activității, o societate trebuie să posede cel puțin șase aprobări și autorizații: sanitară, veterinară, pentru protecția împotriva

incendiilor, pentru protecția muncii, de mediu și avizul Autorității Apelor Române (acolo unde există un puț/o sursă de apă).

Cu excepția ultimei autorizații, toate celelalte sunt eliberate solicitanților de către Biroul Unic o dată cu documentele de înregistrare. Cu toate acestea, în practică, deși documentele de înregistrare sunt pregătite pentru a fi eliberate solicitanților, autorizațiile sunt eliberate cu mari întârzieri, având ca rezultat prelungirea procedurii peste termenul de 20 de zile.

Din cauza necoordonării dintre instituțiile publice implicate, acest domeniu prezintă o mare lipsă de coerență și devine un obstacol pentru investitori.

Recomandările FIC:

- Revizuirea listei de activități care necesită autorizații și avize de funcționare;
- Întocmirea unei liste cu toate duplicatele solicitate în prezent de către autorități din partea investitorilor;
- Stabilirea unor calendare pentru aprobarea cererilor și a unor formulare de cerere tip;
- Impunerea utilizării declarațiilor pe „proprie răspundere” pentru înnoirea autorizațiilor, în situația în care condițiile de funcționare rămân neschimbate.

7.2.2 Certificatul de Urbanism și Autorizația de Construcție

Pentru a obține aceste autorizații, este necesară o perioadă maximă de treizeci de zile de la data la care cererea este înregistrată la administrația publică locală. Numai în cazul Autorizației de Construcție, legea cere cel puțin optsprezece avize și autorizații menționate în Certificatul de Urbanism și stabilite în funcție de natura investiției.

Furnizorii de utilități publice care eliberează avize și autorizații sunt ineficienți și excesiv de birocratici. Lunga perioadă de timp necesară pentru obținerea aprobărilor și efectuarea concretă a racordărilor la rețeaua de utilități sunt considerate impedimente serioase pentru investitori.

Recomandările FIC:

- Publicarea procedurilor pentru obținerea aprobărilor necesare pentru construcții și stabilirea unui calendar pentru eliberarea acestora;

- Reducerea perioadei maxime pentru eliberarea Certificatului de Urbanism la paisprezece zile;
- Crearea unei baze de date incluzând informații referitoare la regimul și situația terenurilor pentru reducerea perioadei de timp necesare pentru obținerea Certificatului de Urbanism.

7.2.3 Agenția Română pentru Investiții Străine (ARIS)

Se presupune că ARIS va lua locul tuturor celorlalte ministere și agenții implicate în promovarea investițiilor străine în România.

Recomandările FIC:

- Concentrarea activităților legate de promovarea investițiilor străine într-o singură entitate, ARIS, conform propunerilor proiectului de lege relevant;
- Asigurarea de către ARIS a unei asistențe clare, corecte și la timp precum și a unei îndrumări în vederea depășirii obstacolelor birocratice în procesul investițional. Acest lucru ar trebui îndeplinit la nivel internațional, național și regional. Pe lângă sprijinirea noilor investitori, ARIS trebuie, de asemenea, să ofere asistență investitorilor existenți care doresc să își extindă investițiile. De asemenea, aceasta trebuie să faciliteze colaborarea cu ministerele și administrația publică locală.

FIC dorește să se angajeze într-un dialog constructiv cu noua agenție.

7.2.4 Îmbunătățirea eficienței Autorității pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului (APAPS)

FIC salută intenția Guvernului de accelerare a privatizării în mod substanțial, după cum s-a exprimat prin modificările recent promulgate aduse legislației în domeniul privatizării. FIC recomandă, de asemenea:

- Evitarea altor modificări în scopul asigurării stabilității în mediul de privatizare.
- Publicarea unui ghid pentru orintarea investitorilor străini care se adresează Autorității pentru Privatizare.
- Creșterea profesionalismului care ar putea fi promovat prin intermediul unei instruirii finanțate prin donații/fonduri nerambursabile și servicii de consiliere.

- Un termen limită pentru desființarea Autorității pentru Privatizare și transmiterea oricăror active rămase în proprietatea statului către întreprinzători privați.

7.2.5 Vama

În ciuda îmbunătățirilor înregistrate în ultimii ani, există încă mari probleme legate de operațiunile vamale, care afectează mai ales logistica și industria transporturilor.

7.2.5.1 Normele de aplicare emise la data de 9 noiembrie 2001

Normele includ câteva prevederi importante care generează confuzie și vor cauza în mod inevitabil abuzuri și litigii:

- Articolele 80-89, „Re-autorizarea Agenților Vamali”, nu au stabilite criterii clare în norme. Multor agenți, unii dintre ei investitori străini care acționează în România de ani de zile, li s-au refuzat inițial autorizațiile, fără nici un motiv aparent.
- Articolul 96, care stabilește așa-zisa „Responsabilitate Comună” a agenților și importatorilor, pare a fi folosit de birourile vamale în atribuirea responsabilității oricui le convine, fără a lua în considerare faptele concrete.
- Articolul 386 (k) prevede amenzi de până la 3.000 EUR pentru „declararea eronată a bunurilor”. Deoarece nu există o definiție a termenului „eronat”, această prevedere se folosește pentru a sancționa importatorii, chiar pentru greșelile neintenționate comise de expeditori.

7.2.5.2 Proceduri și administrație

Unele din cele mai grave și des întâlnite probleme sunt următoarele:

- Unele reglementări și instrucțiuni emise unilateral de către Directorul General al Direcției Generale a Vămirilor din România sunt în contradicție cu legile adoptate de Parlament sau cu ordonanțe ale Guvernului.
- Practicile birourilor vamale locale și regionale nu sunt uniforme. De exemplu, exporturile sau importurile respinse de anumite birouri vamale sunt acceptate de altele.
- Sistemul de plată este încă greoi și implică multă documentație birocratică. Sistemul de plată prin mijloace electronice nu a fost încă introdus.

- Este încă necesar ca șefii birourilor vamale locale sau regionale să emită aprobări pentru importurile și exporturile obișnuite. Această absență a delegării cauzează întârzieri îndelungate și documentație birocratică și excesivă.
- Solicitarea de documente originale este o prevedere inutilă care nu este des întâlnită în țările exportatoare.
- Solicitarea listelor detaliate privind coletele poate duce la extreme absurde. De exemplu, lista cu conținutul detaliat al coletelor pentru anumite importuri de bunuri electronice trebuie să menționeze sute de articole care cântăresc câteva grame fiecare, toate împachetate într-o singură cutie având o greutate totală cuprinsă între 20 și 30 de kg.
- Programul de funcționare al Biroului Vamal de la Aeroportul Internațional Otopeni este nepotrivit. În ciuda regulamentelor internaționale, vama refuză să furnizeze servicii chiar și pentru livrările speciale, precum materialele pentru salvarea vieții, articole perisabile sau piese de schimb pentru industria aeronautică, după orele 16:00 și în week-end.

Recomandările FIC:

- Elaborarea și implementarea unui Cod de Bună Practică pentru funcționarii vamali.
- Emiterea unei Proceduri Vamale consolidate care să includă decizii, regulamente interne și alte standarde, cu instrucțiuni clare, în vederea evitării interpretărilor subiective.
- Modernizarea și uniformizarea procedurilor referitoare la documentație și plată.
- Plata operațiunilor de import într-un cont unic al Administrației Centrale.
- Simplificarea declarațiilor de export către Banca Națională.
- Adunarea și achitarea taxelor și impozitelor pe o perioadă de timp (în funcție de cifra de afaceri) la sfârșitul acelei perioade.
- Eliminarea penalităților aplicate pentru întârzieri în importarea bunurilor achitate în avans și pentru întârzieri la plata exporturilor.
- Prelungirea programului de funcționare la vama de la Aeroportul Otopeni.

7.2.6 Codul muncii

În legătură cu noul Cod al muncii, se propune înființarea unui fond de garantare a salariilor care să protejeze muncitorii de pierderea salariilor în caz de insolvabilitate a angajatorului. Contribuțiile la fond ar fi achitate de toți angajatorii. Anunțurile inițiale sugerau contribuții substanțiale, dar acestea au fost reduse în mod considerabil în comunicările ulterioare. FIC rămâne preocupat de propunere. Costul real al angajării este deja considerabil superior sumelor nete primite de angajați. Majorările ulterioare ale costului angajării ar putea descuraja investițiile.

S-a afirmat că fondul propus este conform cu Directivele UE. Totuși, FIC înțelege că propunerea rezultă din planul de implementare în legislația română a Convenției Organizației Internaționale a Muncii C173 privind Protecția Revendicărilor Muncitorilor. De fapt, această Convenție oferă două modalități de realizare a obiectivelor. Pentru a aplica Convenția, o țară poate să înființeze o „instituție de garantare” sau să acorde pretențiilor formulate de angajați un privilegiu în cadrul procedurii de lichidare a datoriilor, mai presus de toate celelalte pretenții ale altor creditori.

Recomandările FIC:

- Protecția drepturilor angajaților în legătură cu salariile neachitate, în caz de insolvabilitate a angajatorului, acordând angajaților un privilegiu prin dreptul de a revendica, cu prioritate în fața altor creditori, plățile din bunurile angajatorului în stare de insolvabilitate.
- Abandonarea propunerii de a înființa un fond de garantare a salariilor.

7.2.7 Corupția

Este un fapt bine cunoscut că eficiența administrației publice este compromisă de corupție. FIC recomandă un program susținut pe termen lung pentru eliminarea corupției, care să includă următoarele elemente:

- creșterea salariilor;
- eliminarea atribuțiilor discreționare excesive;
- supravegherea efectivă a bunurilor personale ale oficialilor;
- acțiune punitivă în caz de încălcare a prevederilor legale.

8.1 SEMNALE POZITIVE

Sectorul bancar și financiar din România a beneficiat de atenția Guvernului asupra reducerii inflației și de controlul general asupra masei monetare prin politica Băncii Naționale a României.

Supravegherea în cadrul sectorului băncilor comerciale s-a îmbunătățit. Un sistem de avertizare preventivă este aplicat acum și Banca Națională a României (BNR) și-a asumat un rol mult mai activ față de acele bănci care încalcă regulamentele prudențiale, emițând scrisori de avertizare și sancționând pe cei vinovați. Guvernul este în curs de modificare a regulamentelor sectorului bancar în conformitate cu sugestiile FMI, pentru a întări procedurile de faliment și a acorda Fondului de Garanție puteri mai mari în procesul de lichidare. Fondul a suferit pierderi serioase ca urmare a colapsului mai multor bănci și a trebuit să împrumute bani pentru a reconstitui depozitele de garanție. Măsurile pentru întărirea cadrului de supraveghere și legislativ al sectorului financiar care sunt conținute și în programul FMI au intenția de a apropia România de cele mai bune practici internaționale, după cum sunt definite în Principiile de bază Basle pentru o supraveghere bancară eficientă, și în sensul armonizării cu UE.

Începând cu anul financiar 2003, toate instituțiile de credit vor respecta Standardele Internaționale de Contabilitate (IAS). Noile reguli de contabilitate au fost aplicate de către băncile listate la Bursa de Valori București (Banca Transilvania și Banca Română pentru Dezvoltare) începând din anul 2001. Acesta este un semn încurajator de transparență crescută în instituțiile financiare din România.

ARB funcționează în prezent mult mai bine ca organizație. Dialogul îmbunătățit cu BNR a permis băncilor să lucreze asupra modificării regulamentelor.

Cerințele de raportare pentru societățile listate la Bursa de Valori București au crescut, pentru a crește transparența societăților listate. Regulamentele au fost întărite pentru a se monitoriza calitatea acțiunilor listate la bursă.

Legislația pentru listarea Bonurilor de tezaur la bursă a intrat recent în vigoare, pentru a grăbi implementarea pieței secundare pentru Bonuri de tezaur, deja amânată mai mult de un an.

Un nou pachet legislativ reglementând piața de capital a fost recent adoptat, într-o încercare de a impulsiona activitatea pe piețele de capital.

8.2 ASPECTE CARE NECESITĂ ÎMBUNĂTĂȚIRI

8.2.1 Transparența și accesibilitatea BNR

Supravegherea bancară va trebui să suporte o schimbare calitativă de la accentul primar asupra documentelor folosite pentru plăți și încadrarea contabilă a intrărilor individuale, la o vedere mult mai largă în ceea ce privește strategia bancară, structura bilanțului contabil, creșterea susținută și așa mai departe. Calitatea managementului și înțelegerea clară a proprietății bancare ar trebui să devină o parte integrantă a supervizării, ca și cooperarea periodică și strânsă cu Comisia Națională a Valorilor Mobiliare (CNVM) și Comisia de Supraveghere a Asigurărilor (CSA). În acest mod, eșecurile bancare care, deși la o scară mică, încă subminează încrederea în sectorul bancar, atât a publicului în general cât și a societăților, ar trebui să fie reduse la minim.

Regulamentele și procedurile de raportare către BNR afectează în mod curent nu numai băncile care operează în România, dar și pe investitorii implicați în tranzacții de import/export.

Ca și în multe alte domenii din mediul de afaceri actual din România, relația dintre bănci și autoritatea guvernamentală, BNR, implică o birocrație semnificativă și o cheltuială considerabilă de timp și energie cu rezultate minore.

Recomandările FIC:

- Simplificarea procedurilor de raportare pentru a se evita duplicatele în furnizarea de date. În acest scop, documentele ar trebui actualmente să fie revizuite și refăcute pentru evitarea repetițiilor și includerii informațiilor care nu sunt necesare.
- Raționalizarea datelor cerute de unele documente și formulare, de exemplu Dispoziția de Încasare Valutară, care nu sunt toate relevante sau importante.
- Furnizarea electronică a variatelor documente necesare pentru justificarea plăților în alte monede.
- Schimbări în programarea raportărilor, pentru a permite o mai mare flexi-

bilitate: de exemplu, raportarea tranzacțiilor efectuate a doua zi și furnizarea documentelor justificative în termen de zece zile de la efectuarea plăților.

- Simplificarea setului de documente necesare în diferitele stadii ale aceluiași proces: de exemplu, ordinele pentru cumpărarea FX nu trebuie să includă copii ale tuturor documentelor cerute pentru justificarea plății.
- Proceduri clare pentru tranzacțiile efectuate după ora de închidere a pieței, procesarea și raportarea tranzacțiilor „back-value”.

Comunicarea la timp a deciziilor, ulterior cererilor de opinii exprimate de către băncile comerciale către BNR sau către Ministerul de Finanțe, ar trebui să fie în continuare îmbunătățite.

Deși băncile încearcă să introducă noi produse pe piața financiară, în domeniul instrumentelor financiare derivate, în continuare nu există nici un cadru legal sau contabil care să le reglementeze, și deci băncile sunt expuse unor interpretări subiective și unor riscuri considerabile.

Deși piața Bonurilor de tezaur este una dintre cele mai mari afaceri financiare, autoritățile relevante - BNR și Ministerul de Finanțe - nu au organizat încă o piață secundară.

Ministerul de Finanțe ar trebui să încerce să construiască o curbă de randament a Leului. România are acum o curbă de randament a monedei Euro de până la 10 ani, dar o curbă de randament a Leului de numai 365 de zile. Construirea unei curbe de randament a Leului va permite băncilor să ofere împrumuturi pe termen mediu pentru susținerea programelor de investiții.

8.2.2 Sistemul de compensare

O funcționare lină, în timp real și cu costuri mici a sistemului de compensare constituie una din componentele cheie care influențează cadrul în care sunt efectuate tranzacțiile economice.

TransFond-ul a fost înființat. Cu toate acestea, nu este încă operațional. Sistemul de compensare român utilizează încă hârtia ca document, ceea ce necesită ca introducerea de date, procesarea și sortarea să fie făcute manual. Același lucru este valabil și pentru rapoartele de la băncile comerciale ca și de la BNR. Aceasta duce la deficiențe de timp, procesare înceată și costuri crescute pentru băncile comerciale.

Ceea ce mărește problema întârzierilor în disponibilitatea fondurilor și procesarea pentru clienți este prezentul proces descentralizat de compensare, în care compensarea este făcută în zile diferite în fiecare dintre cele 41 de județe.

În afară de aceasta, taxele de compensare impuse în prezent de către BNR sunt extrem de ridicate după standardele oricărei alte țări europene. Ele par să reprezinte un mijloc mascat de impozitare suplimentară, mai degrabă decât să reflecte adevăratul cost al tranzacției în centrele de compensare ale BNR.

Recomandările FIC:

Accelerarea procesului de elaborare și implementare a sistemului de compensare electronic în România și organizarea TransFond-ului ca organizație non-profit pentru a reduce la minim costurile tranzacțiilor bancare pentru operatorii de afaceri din România.

8.2.3 Reforma pensiilor

O revizuire completă a sistemului de pensii este necesară pentru a rezolva diferența crescândă dintre populația activă și cea inactivă.

Sistemul curent de pensii este bazat pe principiul impozitării pe măsura efectuării contribuțiilor și este caracterizat de o serie de factori îngrijorători:

- îmbătrânirea accelerată a populației;
- dependența crescută de sistemul de pensii;
- erodarea nivelului nominal și real al pensiilor, datorată instabilității macroeconomice;
- nivelarea pensiilor, adică disproporții majore între nivelul contribuțiilor plătite și pensii;
- creșterea îngrijorătoare a ratei de evaziune: rata de încasare se micșorează și deficitul veniturilor pentru asigurări sociale se mărește.

Recomandările FIC:

- Creșterea numărului de plătitori de asigurări sociale.
- Creșterea cerințelor cu privire la eligibilitatea și calcularea plăților.

- Reducerea evaziunii fiscale și o administrare mai autonomă a sistemului.
- Evitarea insolabilității și a situațiilor de faliment apărute în cazul mai multor fonduri mutuale din România.
- Contribuție la dezvoltarea pieței de capital.
- Îndrumarea dezvoltării economice.

În primul și în cel mai important rând, adoptarea legii cu privire la organizarea și operarea fondului universal de pensii trebuie să fie accelerată.

În același timp, FIC recomandă stabilirea unui set clar de regulamente și un sistem puternic de supervizare pentru pensii private în România, pentru prevenirea problemelor potențiale privind abuzurile referitoare la fonduri și administrarea acestora.

8.2.4 Dezvoltarea piețelor de capital în România

Funcționarea fără impedimente a piețelor de capital este una din cerințele preliminare pentru o reîntoarcere la creșterea economică. Aceasta ajută la atragerea investitorilor străini, îmbunătățirea lichidității pieței și furnizează o soluție alternativă de finanțare pentru societăți și bănci.

Situația pe piețele de capital cu privire la supervizare este similară cu aceea din sistemul bancar: CNVM tinde să supra-reglementeze piața de capital.

Câteva regulamente recente ale CNVM au fost contrare celor emise în trecut și, în unele cazuri, interpretarea acestor reglementări a fost făcută după placul angajaților CNVM. CNVM răspunde cu mare întârziere petițiilor și cererilor pe care le primește.

Nu există nici o piață corporatistă de obligațiuni și nici o piață secundară de Bonuri de tezaur. Acest fapt restricționează scadențele pe piața monetară la mai puțin de un an (cel mult 3 până la 6 luni) și face foarte dificilă pentru societăți finanțarea proiectelor de investiții pe termen lung. Un tratament standard este, de asemenea, necesar pe piața cu instrumente financiare derivate, care ar facilita societăților o mai bună protecție a expunerii de schimb valutar și de rată a dobânzilor.

Recomandările FIC:

- Îmbunătățirea structurii și activității CNVM. Reglementările emise ar trebui comunicate agențiilor de brokeraj înainte de publicarea în Monitorul Oficial. CNVM ar trebui să înființeze un departament de comunicare pentru îmbunătățirea relațiilor cu brokerii, presa și publicul larg. Răspunsurile CNVM la cereri trebuie să fie mai eficiente.
- Stimularea unei piețe corporatiste a obligațiunilor de către Ministerul de Finanțe și BNR ca un instrument financiar alternativ pentru societățile românești. O piață de Bonuri de tezaur ar trebui dezvoltată, pentru a permite un mai bun management al lichidităților băncilor și societăților.

9.1 SEMNALE POZITIVE

9.1.1 Informații generale

Raportul Comisiei Europene referitor la progresul în procesul de aderare, publicat în noiembrie 2001, include comentarii pozitive asupra progreselor într-un număr de aspecte cheie ale aderării României, mai ales în sfera politică și socială, și, de asemenea, cu privire la o economie de piață funcțională, stabilizarea macroeconomică și adoptarea *acquis*-ului.

9.1.2 Privatizarea

Raportul Comisiei semnalează „progrese importante” în ceea ce privește privatizarea. Ulterior publicării Raportului, Guvernul s-a angajat să accelereze și mai mult procesul de privatizare.

9.2 ASPECTE CARE NECESITĂ ÎMBUNĂTĂȚIRI

9.2.1 Informații generale

FIC sprijină hotărât aderarea României la Uniunea Europeană. Incluziunea *acquis*-ului în legislația română va furniza un mediu mai familiar investitorilor. Sprijinul UE va avea un impact pozitiv asupra economiei și a infrastructurii. Certitudinea participării României la piața unică va conferi o bază mai sigură deciziilor investiționale.

Raportul Comisiei indică că România este în urma altor țări implicate în negocieri de aderare, atât în ceea ce privește promptitudinea de a intra în Uniune și în ceea ce privește închiderea diverselor „Capitole” ale procesului de negociere. FIC recomandă accelerarea procesului de aderare a României și își oferă sprijinul în orice mod care va putea contribui la aceasta.

În același timp, FIC consideră că data aderării este mai puțin importantă decât certitudinea unei potențiale integrări cu condiția îndeplinirii unor criterii clar definite. Incertitudinea aderării ar putea descuraja potențialii investitori sau i-ar putea îndrepta către țări mai apropiate de aderare. În procesul actual de negociere și decizie este, deci, esențial de evitat situația în care alte țări candidate sunt acceptate, în timp ce poziția României poate rămâne neclară și poate depinde de deliberări ulterioare ale unei Uniuni mai largite.

În această Carte Albă, ne limităm la aspecte de aderare care sunt relevante pentru afaceri și investiții. Câteva din aceste aspecte sunt acoperite în alte secțiuni ale Cărții Albe, printre care impozitarea, administrația publică și vama. În această secțiune, ne concentrăm asupra unor subiecte legate de aspecte semnalate în Raportul Comisiei UE care nu sunt tratate în alte secțiuni.

9.2.2 Progresul către o economie de piață funcțională

Comisia UE a comentat că, în ciuda „progresului decisiv”, România nu are totuși o economie de piață funcțională capabilă să reziste presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul Uniunii Europene. Membrii FIC au experimentat lipsa unui „teren de joc echilibrat” în anumite domenii, inclusiv:

- concurența neloială din partea întreprinderilor de stat, în special în sectorul energetic;
- acordarea de facilități întreprinderilor, inclusiv societăților private, pentru reeșalonarea datoriilor acestora către stat și, în anumite cazuri, anularea penalităților pentru plata cu întârziere.

Recomandările FIC:

- Accelerarea privatizării și adoptarea unei abordări stricte, consecvente și transparente pentru recuperarea datoriilor societăților din sectorul privat la bugetul de stat.

9.2.3 Implementarea *acquis*-ului comunitar

Membrii FIC sunt îngrijorați de faptul că anumite Directive UE sunt implementate inadecvat. Aceste aspecte includ legislația sau reglementările care depășesc cerințele Directivelor relevante, lipsa mijloacelor necesare pentru a le pune în vigoare sau timp insuficient pentru tranziție.

De exemplu, reglementările referitoare la emisiile de gaze ale vehiculelor și propuneri referitoare la ambalare, prin care producătorilor li se cere să contribuie la fondul de mediu, deși nu există nici o infrastructură care să asigure recuperarea, separarea și reciclarea.

FIC recunoaște importanța progresului rapid în adoptarea *acquis*-ului.

Mulți membri FIC au o experiență însemnată de funcționare în conformitate cu Directivele UE în state membre UE și sunt prezenți în alte țări pe cale de aderare la UE care sunt, de asemenea, implicate în aducerea legislației lor locale pe aceeași linie cu Directivele UE. Aceasta constituie o resursă de valoare, la care oficialitățile pot recurge în timpul procesului de implementare a *acquis*-ului în România. FIC estimează că anumite ministere s-au implicat într-un dialog semnificativ cu părțile interesate în procesul transpunerii *acquis*-ului în legislația din România și recomandă ca o abordare sistematică a consultării cu grupurile relevante să devină practica standard.

9.2.4 Politici de comerț

Ca parte din procesul de pregătire a intrării în UE, FIC consideră că România trebuie să asigure competitivitatea sectoarelor sale industriale și maximizarea oportunităților de export, inclusiv a exporturilor către statele membre ale Pactului de Stabilitate care nu sunt încă membre CEFTA sau asociate cu UE. În acest scop, FIC recomandă încheierea unor contracte de comerț liber cu țările fostei Iugoslavii.

10.1 SEMNALE POZITIVE

10.1.1 Armonizarea legislației românești cu Directivele Europene

Legea nr. 31/1990 a reglementat aspecte importante în domeniul guvernării corporatiste. Ca urmare a importantelor modificări aduse legii în 1997 de Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 31/1997, Legea societăților comerciale concordă cu prevederile Directivelor europene, deși armonizarea în acest domeniu nu este completă încă.

10.1.2 Abrogarea de către Guvern a OUG nr. 229/2000

Dupa modificarea Legii societăților comerciale, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 229/2000 a fost primul act normativ românesc care încerca să reglementeze aspecte ale guvernării corporatiste. Din păcate, această realizare s-a făcut cu prețul acordării unei ponderi disproporționate drepturilor acționarilor minoritari. Chiar dacă prevederile OUG nr. 229/2000 au fost redactate cu bune intenții, urmărindu-se protejarea drepturilor acționarilor minoritari, în final aceste prevederi permit abuzuri potențiale din partea acționarilor minoritari, cum ar fi obstrucționarea conducerii societăților prin împiedicarea exercitării unei administrări corespunzătoare. Totuși, după un lobby intens făcut de importante organizații, FIC fiind una dintre cele mai active organizații în acest sens, Guvernul a abrogat OUG nr. 229/2000.

Autoritățile, în special CNVM și APAPS, au fost preocupate de guvernarea corporatistă și majoritatea părților interesate au fost invitate la consultări în vederea unor noi reglementări.

Cu toate acestea, procesul de consultări s-a dovedit departe de a fi eficient. De multe ori participanții nu au dispus de ultima versiune a documentației care urma să fie discutată. Uneori era neclar tuturor participanților care era ultima versiune a proiectului. Prin urmare, recenta adoptare de către Guvern a unei noi Ordonanțe de Urgență care reglementează aspecte ale guvernării corporatiste, a reprezentat o surpriză neplăcută, având în vedere că s-a făcut abstracție de procesul de consultare.

10.2 ASPECTE CARE NECESITĂ ÎMBUNĂTĂȚIRI

10.2.1 Îmbunătățirea aplicării prevederilor legale

Chiar și cele mai bune prevederi legale nu sunt eficiente dacă nu sunt aplicate în mod corespunzător. Pentru o guvernare corporatistă solidă sunt necesare mecanisme și politici de control, inclusiv metode care să asigure că

întregul personal acționează în interesul societății, să nu se angajeze în tranzacții cu societatea și să nu divulge informații. Aceste obiective nu pot fi atinse decât dacă atât acționarii, administratorii, cât și directorii sunt supuși unor sancțiuni corespunzătoare în cazul în care nu respectă standardele de bună conduită corporatistă. Aceasta depinde nu numai de existența unui control eficient exercitat de acționari, dar mai ales de existența unui sistem juridic pus în aplicare în mod corespunzător.

Pentru acestea este nevoie, în opinia FIC, de un sistem de instanțe comerciale specializate, cu judecatori cu înaltă pregătire de specialitate și cu proceduri de urgență pentru aducerea la îndeplinire a legii.

10.2.2 Crearea unei guvernante corporatiste puternice pentru susținerea privatizării

Din punctul de vedere al potențialilor investitori, crearea unei structuri sigure a guvernantei corporatiste este importantă pentru succesul privatizării. Lipsa unor structuri de reglementare sigure face posibilă existența unor practici de afaceri imprudente, în timp ce disfuncțiile guvernantei corporatiste pot genera neregularități, cum ar fi transferul de active sau fraudă înainte sau după procesul de privatizare. FIC consideră că marii investitori, locali sau străini, trebuie convinși că regulile sunt aceleași pentru toți, și că o grijă justificată pentru protecția acționarilor minoritari nu trebuie, de fapt, să împiedice acționarii majoritari în activitățile de conducere.

Acționarii minoritari trebuie protejați și trebuie să li se acorde drepturi care să-i protejeze împotriva abuzurilor, dar aceștia nu trebuie să împiedice activitatea societății în mod nerezonabil. Votul acționarilor ar trebui încurajat prin ușurarea procedurilor cât mai mult cu putință. Drepturile acționarilor trebuie protejate împotriva diluării sau împotriva altor pierderi de valoare prin tranzacții necorespunzătoare și costuri de transfer. Toate drepturile acordate acționarilor minoritari de către legislația Comunității Europene în vigoare trebuie recunoscute.

10.2.3 Ajungerea la un echilibru între anumite interese, uneori contradictorii

Având în vedere că acționarii majoritari își asumă un risc major și aduc mai multe resurse financiare într-o societate, este inacceptabil ca aceștia să fie lipsiți de drepturile lor esențiale sub pretextul că acționarii minoritari, aflân-

du-se într-o poziție defavorizată, nu se pot proteja. Este de o importanță crucială să nu transformăm drepturile acționarilor minoritari într-o armă care poate fi folosită de aceștia în moduri care contravin chiar intereselor societăților comerciale.

10.2.4 Obligațiile și răspunderile membrilor Consiliului de Administrație

Actele constitutive ale societăților comerciale stabilesc rolurile de bază și responsabilitățile administratorilor, în cadrul general al prevederilor legale. În această privință, există anumite probleme de importanță specială, care ar trebui rezolvate de noua legislație:

- Ca regulă generală, după numirea ca membri în Consiliul de Administrație, administratorii ar trebui să beneficieze de prezumția de bună credință și nu ar trebui să fie hărțuiți de către acționarii minoritari. Ar trebui să fie creditați ca fiind capabili să implementeze strategia societății.
- Este necesar ca prevederile legale care reglementează răspunderile și obligațiile membrilor Consiliului și ale conducerii să fie puse în aplicare. Altfel, existența acestor prevederi devine inefficientă. Dacă nu sunt aplicate în mod corespunzător, chiar și cele mai bune legi nu-și vor putea atinge scopul, adică să prevină și să reducă fraudă.
- Consiliul trebuie să acționeze în interesul tuturor acționarilor și, în final, în interesul societății, și nu în interesul acționarilor care dețin controlul sau în interesul unei anumite părți a acționarilor.
- În cele din urmă, deoarece numai puține persoane din România au avut experiență de membru într-un Consiliu de Administrație, este indicat să se folosească abilitățile acestor administratori profesioniști.

Recomandările FIC:

- Eliminarea prohibiției legale care limitează participarea administratorilor în Consiliul de Administrație a mai mult de trei societăți.
- Întărirea profesionalismului administratorilor prin crearea unui Institut al Administratorilor.

10.2.5 Modificarea prevederilor

Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 28/2002

În opinia FIC, prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului (OUG nr. 28/2002) privind protecția investitorilor sunt în continuare neechilibrate și pot genera dezechilibre majore în viața societăților și prin urmare pe piață.

Considerăm ca fiind discutabile următoarele prevederi: acționarii minoritari pot solicita administratorilor unei societăți rapoarte trimestriale privind operațiunile acesteia, fără a li se solicita o justificare pentru aceasta.

Acționarii minoritari pot solicita în instanță numirea unuia sau mai multor experți pentru analizarea operațiunilor financiare ale societății. Credem că această prevedere este abuzivă și poate afecta activitățile societății. Drepturile acționarilor la informare trebuie asigurate prin impunerea raportărilor periodice (reglementate pe larg de aceeași OUG).

Noua OUG interzice aproape toate aporturile în natură în cazul majorărilor de capital al unei societăți deschise. Aceasta afectează în mod necorespunzător sistemele de finanțare și astfel de situații ar fi putut fi evitate prin evaluări de active independente și obiective.

Distribuirea dividendelor într-un anumit termen după declararea acestora în adunarea generală a acționarilor tot nu beneficiază de o reglementare corespunzătoare.

Deși s-au făcut încercări de consultări cu privire la această problemă foarte importantă, procesul în urma căruia noua legislație a fost adoptată nu este, în opinia FIC, satisfăcător. Există în prezent o ordonanță adoptată care reglementează aspecte ale guvernantei corporatiste și aceasta va trebui analizată de către Parlament pentru a i se asigura o aplicabilitate de durată.

FIC are nu numai dorința ci și capacitatea de a aduce contribuții pozitive acestui proces, care ar trebui să îmbunătățească și nu să înlăture aceste prevederi legale.

11.1 SEMNALE POZITIVE

11.1.1 OG 25/2002 referitoare la controlul post-privatizare

Mulți cumpărători ai societăților privatizate și-au asumat obligații investiționale semnificative ca o componentă importantă a Contractelor de vânzare-cumparare încheiate cu APAPS.

Evaluarea îndeplinirii obligațiilor investiționale s-a dovedit a fi dificilă pentru un număr de motive, printre care:

- Legislația existentă nu prevede o definiție clară a ceea ce reprezintă o investiție „legitimă”.
- Contractele specifice de privatizare precum și legislația existentă, nu prevăd un mecanism de evaluare a impactului evoluției pieței, ca urmare a perioadei de privatizare, asupra raționamentelor planurilor de investiții, care pot avea termene de la trei la cinci ani. De exemplu, așteptările multor planuri de afaceri create cu mai mulți ani în urmă au fost influențate în mod negativ de declinul economiei din România. Prin urmare, există o necesitate generală de reconsiderare a obligațiilor investiționale în contextul unor noi condiții economice.
- Angajații APAPS nu doresc să emită un punct de vedere (“judgment calls”) asupra interpretării contractelor ambigue sau asupra recunoașterii diverselor forme de investiții de teama unei potențiale răspunderi personale și urmării de către instanțele din România.

Prin urmare, APAPS are acum o sarcină dificilă de a încerca să facă față unei serii de solicitări de negociere a modificărilor contractelor de privatizare. În plus, APAPS este suprasolicitată din cauza monitorizării, în termeni strict legali, a detaliilor investiționale din peste 8.000 de contracte.

Adesea, această situație este însoțită de mișcări ale sindicatelor, care văd acționari pierzând mai degrabă mult timp și cheltuind mulți bani cu litigii și birocrație decât depunând eforturi pentru implementarea unor investiții reale și dezvoltarea societății respective.

În februarie 2002, într-un efort de îmbunătățire a acestei situații, Guvernul a publicat OG 25/2002, care va oferi APAPS norme și linii directoare precum și o anumită flexibilitate în interpretarea acesteia privind îndeplinirea de către cumpărător a obligațiilor investiționale conform contractelor de privatizare.

11.2 ASPECTE CARE NECESITĂ ÎMBUNĂTĂȚIRI

11.2.1 Evitarea litigiilor/arbitrajul

Litigiile legate de contracte de privatizare sunt extrem de numeroase. Conform estimărilor, APAPS are 12.000 de litigii pe rol cu un număr mediu de 700 de cazuri pentru fiecare din avocații săi.

FIC consideră că APAPS trebuie să evite litigiile prin utilizarea OG 25/2002 atât ca un mandat politic cât și legal pentru rezolvarea litigiilor legate de contracte de privatizare mai degrabă prin negocieri, decât prin mijloace judiciare.

11.2.2 Recunoașterea unei game mai largi de mecanisme investiționale

În prezent, OG 25/2002 nu permite o gamă de mecanisme investiționale suficient de largă. De exemplu, contrar normelor internaționale, OG 25/2002 exclude finanțarea datoriei drept sursă pentru finanțarea investițiilor, neținând cont de faptul că majoritatea proiectelor mari internaționale sunt finanțate printr-o combinație între participarea la capital și finanțarea datoriei.

De asemenea, indiferent de terminologia contractelor de privatizare specifice, APAPS și-a conceput propria definiție privind mecanismele investiționale acceptabile. În multe cazuri, o simplă majorare de capital (demonstrată de o emisiune de noi acțiuni, o majorare a veniturilor reținute sau o conversie a datoriei în capital) este singura investiție înțeleasă și acceptată de către APAPS, chiar dacă acest mecanism nu poate fi stipulat, definit sau cerut prin contract.

Definițiile date „investiției străine directe” (FDI) de către instituții internaționale recunoscute, ca de exemplu OCDE și Fondul Monetar Internațional, includ și recunosc validitatea finanțării datoriei ca mijloc de investiții. De asemenea, Legea 241 din 14 decembrie 1998 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 92/1997 privind stimularea investițiilor directe, include contribuții la capital și constituirea contribuțiilor în natură, precum și majorarea activelor prin orice tip de finanțare legală (adică finanțarea datoriei) drept surse legale pentru investiții.

Dacă România continuă să folosească pentru FDI propria sa definiție „personalizată” restrânsă (adică numai majorări de capital), atunci valoarea FDI raportată organismelor internaționale va fi mai mică.

De asemenea, definiția investițiilor care este limitată exclusiv la majorările de capital nu este în spiritul schemelor de privatizare. Unul din beneficiile cheie ale privatizării este că are ca rezultat noi investiții în entitatea privatizată. De asemenea, aceste investiții aduc societățile privatizate la standarde internaționale în ceea ce privește calitatea produselor, eficiența producției, protecția mediului, sănătatea și siguranța, și așa mai departe. Aceste beneficii nu decurg din simpla existență a majorării de capital, ci mai degrabă din investirea atentă a fondurilor, conducând la beneficii pe termen lung pentru societatea privatizată.

În cele din urmă, investițiile atrase de cumpărător, adesea incluzând terți în structuri de finanțare moderne complexe, sunt respinse de APAPS, deoarece definiția conceptului de „investiție atrasă de cumpărător” este deficitară. (Un exemplu simplu de investiție atrasă de cumpărător este acordarea de fonduri nerambursabile.) Numărul mare de litigii care rezultă complică problema și îngreunează evoluția activității investiționale. Investitorii suportă costuri suplimentare ca urmare a penalităților și oportunităților pierdute, generând un cerc vicios care face imposibile alte investiții și care duce la încălcări (de ordin tehnic) ale contractelor de privatizare. Nici legea privatizării, nici alte legi din România nu includ prevederi care să clarifice conceptul de „investiție atrasă”, care este mai mult un concept de afaceri/economic decât unul juridic.

FIC consideră că OG 25/2002 trebuie să recunoască datoriile drept mecanism investițional. În plus, trebuie să fie suficient de flexibilă pentru a permite concepte precum „investiția atrasă de cumpărător”.

11.2.3 Alte sugestii de modificare a OG 25/2002

Articolul 18 cere investitorilor să ofere acțiunile drept gaj față de APAPS sau să constituie garanții financiare, dacă la contractele existente a fost încheiat un așa-zis „act adițional” sau addendum. Această cerință nu trebuie aplicată „nediferențiat”, ci mai degrabă de la caz la caz. De exemplu, dacă un contract ar suferi o modificare minoră printr-un act adițional, nu ar fi rezonabil să se solicite o gajare a acțiunilor sau garanții financiare.

Articolul 19 cere investitorilor să obțină acordul APAPS pentru vânzarea sau transferul acțiunilor unui investitor către terți. Similar cazului de mai sus, această cerință nu trebuie aplicată „nediferențiat”, ci mai degrabă de la caz la caz. De exemplu, dacă un investitor și-a îndeplinit toate obligațiile sale investiționale, solicitarea acordului APAPS pentru o vânzare sau un transfer de acțiuni nu este justificată. În cazurile în care acordul APAPS este necesar, acest acord nu va fi refuzat în mod nejustificat.

Scopul aplicării OG 25/2002 în cazul contractelor curente de privatizare trebuie clarificat. Conform formei sale actuale, este imposibil de determinat care anume dintre obligațiile în sarcina investitorilor, stipulate în OG 25/2002 se aplică contractelor curente de privatizare. În general, investitorii nu trebuie forțați să renunțe la drepturile și obligațiile lor contractuale incluse în contractele de privatizare existente.

OG 25/2002 trebuie modificată astfel încât obligațiile de raportare prevăzute la articolul 8 din Ordonanță să fie logice și eficiente. De exemplu, nu trebuie solicitată depunerea de declarații fiscale la APAPS lunar, din moment ce aceste declarații sunt deja depuse la Ministerul de Finanțe.

OG 25/2002 trebuie modificată, astfel încât pe perioada executării contractului de privatizare investitorii să aibă dreptul să transfere procentul deținut din capitalul societății privatizate către o filială sau către o entitate care aparține aceluiași grup, fără garanții suplimentare. Dacă astfel de transferuri de acest tip trebuie aprobate de APAPS, atunci acordul nu trebuie refuzat în mod nejustificat.

11.2.4 Simplificarea viitoarelor contracte de privatizare

Vânzările prin intermediul privatizării către investitorii străini ar putea fi simplificate semnificativ prin concentrarea mai redusă asupra obligațiilor post-privatizare (de exemplu în domeniul investițiilor) și concentrarea mai atentă asupra criteriilor fundamentale „evidente” precum prețul de vânzare oferit, reputația și planul de afaceri ale potențialilor investitori.